

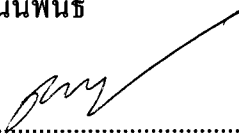
การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน
กรณีศึกษา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

นันทวัน ทีกาศ

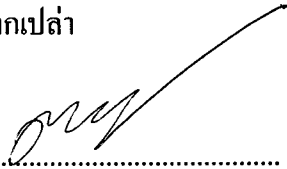
งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการเมืองการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ธันวาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

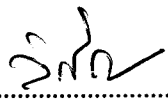
อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ นันทวัน ทีกาศ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการเมืองการปกครอง ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โปธิสว่าง)

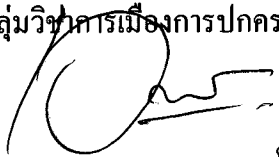
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โปธิสว่าง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอก ดร.วิเชียร ต้นศิริกงกล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ (พิเศษ) พันตำรวจเอก ดร.ปกรณ์ มณีปกรณ์)

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการเมืองการปกครอง ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีชร)

วันที่ 19 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2560

ประกาศคุณูปการ

งานนิพนธ์เรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โปธิสว่าง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก งานนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำการตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาจนสำเร็จลุล่วงด้วยดีขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในหลักสูตรรัฐศาสตร์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย รวมทั้งผู้เขียนเอกสารตำราต่าง ๆ จนสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณคณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองอ่างศิลา ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

คุณประโยชน์ใด ๆ อันเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษและบูรพาจารย์ บิดามารดา ของผู้ศึกษา ที่ได้สั่งสอนอบรมให้สามารถดำรงตนและมานะพยายามศึกษาเล่าเรียนจนบรรลุสำเร็จด้วยดีตลอดมา

นันทวัน ทีกาศ

58910026: สาขาวิชา: การเมืองการปกครอง; ร.ม. (การเมืองการปกครอง)

คำสำคัญ: การปฏิบัติงาน/ บทบาทหน้าที่/ คณะกรรมการชุมชน/ การพัฒนาชุมชน/
เทศบาลเมืองอ่างศิลา/ ชลบุรี

นันทวัน ทีกาศ: การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี (THE PERFORMANCE OF ROLES OF COMMUNITY COMMITTEES IN COMMUNITY DEVELOPMENT: A CASE STUDY OF ANGSILA MUNICIPALITY, CHONBURI PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์: ไพฑูรย์ โพธิสว่าง, ร.ด., 78 หน้า. ปี พ.ศ. 2560.

การวิจัยเรื่อง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน และเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคณะกรรมการชุมชน ภายในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน 160 คน ด้วยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-Test และ ค่า F-test ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน ในภาพรวมคณะกรรมการชุมชนมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทในการส่งเสริมประเพณีอันดีงามและสร้างความสามัคคีในชุมชนอยู่ในลำดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.98$) จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนมีความแตกต่างกันตามปัจจัยรายได้ต่อเดือนและระยะเวลาการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านเพศ สถานภาพ อายุ อาชีพ การศึกษาที่แตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนที่ไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่สำหรับคณะกรรมการชุมชนเพื่อเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงาน และการกำหนดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เช่น ค่าเดินทาง การจัดสวัสดิการหรือรางวัลสำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการชุมชนดีเด่น

58910260: MAJOR: POLITICS AND GOVERNMENT; M.POL. SC. (POLITICS AND GOVERNMENT)

KEYWORDS: PERFORMANCE/ ROLES/ COMMUNITY COMMITTEES/ COMMUNITY DEVELOPMENT/ ANGSILA MUNICIPALITY/ CHONBURI.

NANTAWAN TEELAD: THE PERFORMANCE OF ROLES OF COMMUNITY COMMITTEES IN COMMUNITY DEVELOPMENT: A CASE STUDY OF ANGSILA MUNICIPALITY, CHONBURI PROVINCE. ADVISORY COMMITTEE: PITOON POTISAWANG, PH.D. 78 P. 2017

The purpose of this study was to study the roles of community committees in community development. And compare the differences in the roles of community committees in community development based on personal factors. Using quantitative research Collect data from the sample, which is a community committee. Within Ang Sila Municipality Mueang Chonburi Chonburi province with 160 persons. The questionnaire is a tool for data collection. Data were analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation, T-test and F-test. Performance of roles and responsibilities of community committees in community development. Overall, the community committee had a high level of job performance ($\bar{x} = 3.86$). On the other hand, it was found that the roles of promoting good traditions and harmony in community were the highest. ($\bar{x} = 3.98$) Based on the results of the hypothesis testing, it was found that the performance of the roles of community committees in community development varied according to monthly income and working time. There were statistically significant differences at .05 level. For sex, age, occupational status, educational background, and job performance, the roles of community development were not significantly different. Suggestions should be given to train the knowledge workers to perform roles and responsibilities for community committees to enhance their skills. And job motivation, such as travel expenses, welfare benefits, or commendation for outstanding community committee members.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามงานวิจัย	3
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์	4
2 แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดทฤษฎีการปกครองท้องถิ่นไทย	7
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	12
แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานชุมชนของเทศบาล	16
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
กรอบแนวคิดการวิจัย	33
3 วิธีดำเนินการวิจัย	34
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	34
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	35
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล	36
การวิเคราะห์ข้อมูล	36
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการศึกษาวิจัย.....	38
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากร	39
ตอนที่ 2 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการ พัฒนาชุมชน.....	42
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน จำแนกตามตัวแปร เพศ สถานภาพ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการปฏิบัติงาน.....	52
5 สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	59
สรุปผลการศึกษา.....	59
อภิปรายผล	60
ข้อเสนอแนะ.....	62
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	66
ภาคผนวก ก	67
ภาคผนวก ข	71
ประวัติย่อของผู้วิจัย	78

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามเพศ..... 39
2	จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามสถานภาพ..... 39
3	จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามอายุ..... 40
4	จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามการศึกษา 40
5	จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามอาชีพ 41
6	จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามรายได้ 41
7	จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 42
8	การปฏิบัติงานบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน 42
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านการเป็นผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน 44
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านการสำรวจ ค้นหาวิเคราะห์ วางแผนและแก้ไขปัญหาชุมชน 46
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านการนำเสนอแผนงาน โครงการ เพื่อขอรับความช่วยเหลือจากเทศบาล 47
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีจิตสำนึกและร่วมใจพัฒนา 49
13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านการส่งเสริมประเพณีอันดีงามและสร้างความสามัคคีในชุมชน 51
14	เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนจำแนกตามเพศ 52
15	เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนจำแนกตามสถานภาพ 53

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
16	เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน จำแนกตามอายุ	53
17	เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน จำแนกตามการศึกษา	54
18	เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน จำแนกตามอาชีพ	54
19	เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	55
20	ผลการเปรียบเทียบรายคู่ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนใน การพัฒนาชุมชนด้านรายได้ต่อเดือน	56
21	เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน จำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน	57
22	ผลการเปรียบเทียบรายคู่ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนใน การพัฒนาชุมชนด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน	57
23	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	58

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	33

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นอย่างเป็นทางการในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องด้วยเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมาก โดยปรากฏอยู่ในหมวดที่ 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 78 และหมวดที่ 9 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 282 - 290 ผลพวงจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นหลักประกันรับรองความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปกครองตนเองและนำไปสู่กระบวนการกระจายอำนาจอย่างเป็นรูปธรรมนับว่ามีความสำคัญกับประชาชน เพราะเป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้น เพิ่มช่องทางในการบริหารและสร้างนักการเมืองระดับท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การปกครองระดับชาติ การปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นหลักการที่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย คือ เป็นการกระจายอำนาจ มุ่งเน้นให้ประชาชนรู้จักหน้าที่ รักและหวงแหนชุมชนที่ตนอยู่อาศัย เพราะถ้าเกิดปัญหาในท้องถิ่นใด คนในท้องถิ่นนั้นย่อมที่จะรู้สาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาได้มากกว่าคนนอกพื้นที่การแก้ไขปัญหาก็จะตรงจุดและมีประสิทธิภาพรวมทั้งประชาชนยังร่วมตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นหรือฝ่ายบริหารเพื่อให้เกิดความโปร่งใส ตามหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจและนำไปสู่การบริหารบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลต่อไป (สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555, หน้า 7)

เทศบาล (Municipality) เป็นการปกครองท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนอย่างมากตั้งแต่เกิดจนตาย เพราะเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในด้านการให้บริการสาธารณะและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นภารกิจหน้าที่โดยรวม คือ การดูแลทุกข์สุขของประชาชนในท้องถิ่นด้านต่าง ๆ อาทิเช่น การจัดบริการขั้นพื้นฐาน การบริการด้านสาธารณสุขไปทั่ว การศึกษา การสาธารณสุข การจัดสวัสดิการต่าง ๆ การดูแลรักษาสภาพแวดล้อม และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ดังนั้นประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลจึงรวมอยู่ด้วยกันอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นอาชีพ ฐานะ รายได้ ความเป็นอยู่ สภาพแตกต่างกัน ดังกล่าวนั้นได้ส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเป็นอย่างมาก และย่อมเป็นไป

ไม่ได้ที่เทศบาลจะดูแลและจัดบริการเพื่อตอบสนองความต้องการให้กับประชาชนในชุมชน ได้อย่างทั่วถึง หากไม่ได้รับข้อมูลปัญหา อุปสรรค และการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่

เทศบาลตำบลอ่างศิลาได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองอ่างศิลา ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง เปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลตำบลอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เป็นเทศบาลเมืองอ่างศิลา เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 มีอาณาเขตการปกครอง จำนวน 4 ตำบล ประกอบด้วย 20 ชุมชน (เทศบาลเมืองอ่างศิลา, 2559) การบริหารจัดการของเทศบาล ได้ให้คณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา คณะกรรมการชุมชนของเทศบาลมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นที่โดยยึดชุมชนเป็นแกนหลักในการเชื่อมประสานการพัฒนาในระดับต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน โดยมีแผนและแนวทางการพัฒนาชุมชนให้มีส่วนร่วมที่เข้มแข็งระหว่างชุมชน หน่วยราชการ นอกจากนี้ศักยภาพของผู้นำชุมชน และคณะกรรมการชุมชนยังมีความสำคัญที่จะต้องเป็นนักคิดเชิงสร้างสรรค์สามารถเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมายของเทศบาลที่มุ่งตอบสนองปัญหาของชุมชนและต้องมีประสิทธิภาพในการประสานงาน กระชับความสัมพันธ์และสร้างความร่วมมือ ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการชุมชนในรูปแบบเครือข่ายที่เข้มแข็ง ประกอบกับต้องศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนตามบทบาทหน้าที่ดังกล่าวเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองอ่างศิลา จึงมุ่งศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มผู้นำชุมชน ที่ทำหน้าที่ในการค้นหา เสนอแนะปัญหาของชุมชนสนับสนุนการดำเนินการต่าง ๆ จากรัฐ เป็นตัวแทนในการควบคุมดูแลการทำงานของเทศบาลให้ซื่อสัตย์ สุจริต และโปร่งใส และการสนับสนุนการทำงานของเทศบาล เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐ บทบาทที่เป็นผู้ประสานระหว่างประชาชนกับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานเทศบาลเพื่อให้เทศบาลทราบปัญหาและความต้องการของประชาชน และดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นคณะกรรมการชุมชนจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของเทศบาลบรรลุวัตถุประสงค์ จึงควรที่จะศึกษาบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน และการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชนและเทศบาลต่อไป

คำถามงานวิจัย

1. การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลาอยู่ในระดับใด
2. คณะกรรมการชุมชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลประชาชนในการปฏิบัติงานของฝ่ายป้องกันภัยพิบัติทางบกในเขตเมืองพัทยา

สมมติฐานการวิจัย

1. คณะกรรมการชุมชน ที่เพศแตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนที่แตกต่างกัน
2. คณะกรรมการชุมชน ที่สถานภาพแตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนที่แตกต่างกัน
3. คณะกรรมการชุมชนที่อายุแตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนที่แตกต่างกัน
4. คณะกรรมการชุมชนที่การศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนที่แตกต่างกัน
5. คณะกรรมการชุมชนที่อาชีพแตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนที่แตกต่างกัน
6. คณะกรรมการชุมชนที่รายได้แตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนที่แตกต่างกัน
7. คณะกรรมการชุมชนที่ระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนที่แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานตามบทบาท รวมถึงความต้องการความช่วยเหลือ การพัฒนาชุมชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของคณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองอ่างศิลา และนำข้อค้นพบจากการวิจัยเป็นแนวทาง การแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มศักยภาพบทบาทการปฏิบัติงานของคณะกรรมการในการพัฒนาชุมชน ซึ่งผลการศึกษาก็จะเป็นข้อมูล สำหรับเทศบาลในการหาแนวทางช่วยเหลือและเสริมสร้างบทบาทการดำเนินงานของ คณะกรรมการชุมชนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ คณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองอ่างศิลา จำนวน 20 ชุมชน ๆ ละ 12 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน (กลุ่มตัวอย่างจำนวน 160 คน)
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาตัวแปรอิสระ เพศ สถานภาพ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลา
3. ตัวแปรตาม
  - 3.1 ความเป็นผู้นำและแกนกลางในการพัฒนาชุมชน
  - 3.2 การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนการ
  - 3.3 เสนอแผนงาน โครงการเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากเทศบาล
  - 3.4 การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความสำนึก และร่วมใจพัฒนา
  - 3.5 การส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามและการสร้างความสามัคคีในชุมชน

นิยามศัพท์

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน หมายถึง การที่คณะบุคคลที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในชุมชน และได้รับการแต่งตั้งจากนายกเทศมนตรี เพื่อบริหารงานชุมชนเข้ามามีบทบาทในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาวะภายในชุมชนให้ดีขึ้นทั้ง ในด้านสาธารณูปโภค เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตโดยดำเนินการในลักษณะใด ลักษณะหนึ่งหรือทุกลักษณะ คือ

1. การเป็นผู้นำและแกนกลางในการพัฒนาชุมชน
2. การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน
3. การเสนอแผนงาน โครงการเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากเทศบาล

4. การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความสำนึกและร่วมใจกันพัฒนา

5. การส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามและสร้างความสามัคคีในชุมชน

ชุมชนเทศบาลเมืองอ่างศิลา หมายถึง ชุมชนย่อยที่อาศัยร่วมกันในอาณาเขตบริเวณเทศบาลเมืองอ่างศิลา ที่มีพื้นที่ภูมิศาสตร์ร่วมกัน 4 ตำบล ประกอบด้วย 20 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านไทย ชุมชนมะเกลือสามัคคี ชุมชน คนหมู่ 3 ชุมชนบ้านบนเข้มแข็ง ชุมชนบ้านปากคลองโรงนาค ชุมชนบ้านปึกใหญ่สามัคคี ชุมชนบ้านสวนมะม่วง ชุมชนบ้านปึกเล็ก ชุมชนบ้านหนองอีพร้าว ชุมชนบ้านสวนหมาก ชุมชนบ้านหนองเพชร ชุมชนบ้านมาบหม้อ ชุมชนบ้านไร่ถั่ว ชุมชนบ้านเสม็ดใน ชุมชนบ้านเสม็ดนอก ชุมชนบ้านหัวโพรง ชุมชนบ้านเนินมะกอก ชุมชนรัษฎาเนินมะกอก ชุมชนบ้านซากพุดชาร่วมใจ และชุมชนบ้านการุณย์

การพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองอ่างศิลา หมายถึง การเสริมสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมให้แก่ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา จำนวน 20 ชุมชน โดยการดำเนินการและการริเริ่มจากประชาชนเอง การพัฒนาชุมชนต้องอาศัยความสามารถของรัฐบาลที่เป็นผู้แทนเข้าไปบริหารในด้านเครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนกระตุ้นและเร่งเร้าให้ประชาชนในชุมชนมองเห็นปัญหาของตนเอง

เทศบาลเมืองอ่างศิลา หมายถึง เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่ใช้ในประเทศไทยปัจจุบัน การปกครองรูปแบบเทศบาลเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ดำเนินการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งกฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับการบริหารจัดการท้องถิ่นตนเอง

คณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองอ่างศิลา หมายถึง คณะบุคคลที่ได้รับเลือกจากสมาชิกชุมชนและเทศบาลเมืองอ่างศิลาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นตัวแทนของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองอ่างศิลา แต่ละชุมชน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง มีบทบาทในการแก้ไขปัญหา โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในชุมชนและเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา รวมถึงเพื่อให้สอดคล้องกับวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนกับเทศบาลในการจัดบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีรวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีการปกครองท้องถิ่นไทย
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานชุมชนของเทศบาล
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีการปกครองท้องถิ่นไทย

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง (Local self government) นั้น ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายท่าน เช่น

อุทัย หิรัญโต (2523, หน้า 4 อ้างถึงใน โกวิท พวงงาม, 2548, หน้า 29) ให้นิยามว่าการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองท้องถิ่นและดำเนินกิจกรรมบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน มีการจัดเป็นองค์การ มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

ประทาน คงฤทธิศึกษาธิการ (2528, หน้า 8 อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจันหาร, 2553, หน้า 42) ให้นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นแบบการปกครองที่เป็นผลจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ โดยจะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามนโยบายของตนเอง วิญญู อังคนารักษ์ (2519, หน้า 4 อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจันหาร, 2553, หน้า 12) ให้นิยามว่า การปกครองในรูปลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่างที่รัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำ

กันเอง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นให้งานดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตรงกับความต้องการของประชาชน โดยเหตุที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่น โดยมีงบประมาณของตนเอง และมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร

จากความหมายของนักวิชาการ พอสรุปได้ว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นจัดการปกครองและดำเนินการบางอย่าง เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของตนเองหรือที่เรียกว่ารัฐบาลกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองท้องถิ่น โดยมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและบริหารงานเป็นไปตามนโยบายหรือความต้องการของตนเอง ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ โดยมีองค์กรที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามความมุ่งหมายของท้องถิ่นนั้น ๆ

องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

1. เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง
2. มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้งตามหลักการที่บัญญัติไว้ใน

กฎหมายรัฐธรรมนูญ

3. มีอิสระในการปกครองตนเอง
4. มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม
5. มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเอง
6. มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง
7. มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ
8. มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บท
9. มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ

วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ทั้งทางด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ
2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
3. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญในแง่การพัฒนาชุมชนและการปกครองระบบประชาธิปไตย นอกจากความสำคัญแล้ว การปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นเรื่องจำเป็นประเทศที่อาณาเขตกว้างย่อมเป็นเรื่องยากที่จะให้รัฐบาลกลางดูแลทั่วถึง จึงมีความจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจเพื่อให้ท้องถิ่นได้ช่วยเหลือตนเอง ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงสรุปได้ดังนี้ ลิจิต ธีรเวคิน (2548, อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจันทร, 2553) กล่าวไว้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางในแง่ที่ว่า ผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นและผู้นำส่วนท้องถิ่นย่อมจะเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นดีกว่าคนต่างถิ่น ความสำคัญคือให้ท้องถิ่นรู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยรัฐบาลกลางเป็นแต่เพียงหน่วยส่งเสริมด้วยงบประมาณบางส่วน และด้วยความรู้ทางเทคนิคโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาชนบท

ธีรวุฒิ โศภนวิบูล (2550, อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจันทร, 2553) กล่าวไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการปกครองประเทศ กล่าวคือ

1. การปกครองท้องถิ่นจะมีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระรัฐบาลส่วนกลาง เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นมีองค์กรกระจายไปทั่วพื้นที่ของประเทศ มีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่น
2. การปกครองท้องถิ่นช่วยตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ดีกว่ารัฐบาลกลาง
3. การปกครองท้องถิ่นช่วยให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน สร้างจิตสำนึกวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมในระบอบการปกครองเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
4. การปกครองท้องถิ่นช่วยเป็นแหล่งฝึก และสร้างผู้นำทางการเมือง เปิดโอกาสให้นักการเมืองได้ฝึกทักษะในการบริหารและการดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่น
5. การปกครองท้องถิ่นมีความสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่นชนบทเพื่อการพึ่งพาตนเอง

หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครอง

หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นต้องพิจารณาถึงงบประมาณ กำลังคน กำลังความสามารถของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และหน้าที่ความรับผิดชอบควรเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากเกินกว่าภาระ หรือเป็นนโยบายซึ่งรัฐบาลต้องการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งประเทศ ก็ไม่ควรมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการ

การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นดำเนินการ มีข้อพิจารณา ดังนี้

1. เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น งานด้านโครงสร้างพื้นฐาน
2. เป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย งานสวัสดิการสังคม การจัดให้มีหน่วยบริหารทางสาธารณสุข งานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ท้องถิ่น เช่น โรงรับจำ การจัดตลาดและงานต่าง ๆ ที่มีรายได้ โดยสามารถเรียกค่าบริการจากประชาชน

ลักษณะสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีดังนี้

1. เป็นองค์กรในชุมชนที่มีขอบเขตพื้นที่การปกครองที่กำหนดไว้แน่นอน
2. มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้น โดยกฎหมาย
3. มีอิสระในการดำเนินกิจกรรม และสามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการวินิจฉัย และกำหนดนโยบาย
4. มีการจัดองค์กรเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายสภา
5. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยการเลือกตั้งผู้บริหารและสภาท้องถิ่นการปกครองท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540)

นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2547, อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจักร, 2553) ได้ประมวลความรู้แนวทางการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) ไว้ดังนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2540 ได้วางหลักเกณฑ์ใหม่สำหรับใช้ในการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีสาระสำคัญเป็นการกระจายอำนาจเพื่อให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและมีอิสระในการดำเนินงาน บทบัญญัติที่ถือว่าเป็นหลักสำคัญในการกระจายอำนาจคือ มาตรา 78 ซึ่งปรากฏอยู่ในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยมีใจความสำคัญ คือ “มาตรา 78 รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณสุขปโภค และสาธารณสุขการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น”

บทบัญญัติดังกล่าวถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางที่รัฐจะดำเนินการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนในการปกครองหรือดูแลท้องถิ่นของตนได้มากขึ้น ซึ่งจะมีผลตามมาก็คือเป็นการแบ่งเบาภาระของส่วนกลาง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ

1. การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รัฐธรรมนูญให้สิทธิแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มาลงคะแนนที่จะถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเมื่อเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้ใด ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป (มาตรา 286)

2. การเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น รัฐธรรมนูญให้สิทธิแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะสามารถเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่น เพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ แต่จะต้องจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นเสนอมาคด้วย (มาตรา 287) การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย มีรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

2.1 การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วประเทศ ทุกจังหวัด มี 3 ประเภทได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ปัจจุบัน คณะกรรมการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการปกครองท้องถิ่น ได้มีแนวทางการปฏิรูป ด้านโครงสร้าง ขนาดและรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กที่มีรายได้ไม่ถึง 20 ล้านบาทหรือมีประชากรขั้นต่ำไม่ถึง 7,000 คนควรรวมเข้ารวมกันเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งจะทำให้จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับพื้นที่มีจำนวนลดลง โดยคณะกรรมการฯ ตั้งสมมติฐานว่า หากมีการควบรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กจะทำให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณและด้านประสิทธิภาพในการกำกับดูแลระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองท้องถิ่น

2.2 การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีการบริหารจัดการไม่เหมือนกับรูปแบบทั่วไป จะมีขึ้นเป็นกรณี ๆ ไป ส่วนใหญ่จะเป็นเขตเมืองใหญ่ เช่น เมืองหลวงหรือเมืองท่องเที่ยวซึ่งไม่เหมาะสมที่จะใช้รูปแบบทั่วไปมาใช้ในการปกครอง ปัจจุบันมีกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา เทศบาล

เทศบาล โดยทั่วไปหมายถึงท้องถิ่นที่มีความเป็นเมือง หรือมีศูนย์กลางของความเป็นเมืองอย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งไม่มีความจำเป็นจะต้องเป็นท้องที่ ตามเขตการปกครองส่วนภูมิภาค โดยองค์กรของเทศบาล ต้องมีสภาเทศบาล และมีคณะเทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรี แล้วแต่กรณี ซึ่งเทศบาลในประเทศไทยแบ่งออกเป็นสามระดับ คือ

1. เทศบาลนคร คือเขตท้องถิ่นชุมชนที่มีประชากรรวมกัน 50,000 คนขึ้นไป ทั้งมีรายได้ อันสมควรในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล

2. เทศบาลเมือง คือเขตท้องถิ่นชุมชนที่เป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่น ที่มีประชากรรวมกัน 10,000 คนขึ้นไป ทั้งมีรายได้อันสมควรในการปฏิบัติหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติเทศบาล

3. เทศบาลตำบล คือเขตท้องถิ่นชุมชนที่มีประชากรรวมกัน 5,000 คนขึ้นไป ทั้งมีรายได้ อันสมควรในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล หรือ เป็นสุขาภิบาลเดิมมาก่อน

โดยท้องถิ่นเทศบาลทั้งสามรูปแบบนี้ จำเป็นจะต้องมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเขตชุมชน นั้น ๆ ขึ้นเป็นเทศบาลในแต่ละระดับชั้น ดังนั้น ในทางปฏิบัติ ท้องถิ่นบางแห่งอาจผ่านเกณฑ์ทั้ง ด้านประชากร และรายได้แล้ว แต่ยังมีสถานะเป็นองค์กรในระดับที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็นอยู่เนื่องด้วย ยังไม่มีการยกฐานะ สำหรับเขตเทศบาลเมือง (บางแห่ง) และเขตเทศบาลนคร จะแบ่งเขตการ ปกครองย่อยลงเป็นชุมชน ซึ่งมีฐานะเท่ากับ หมู่บ้าน ในระบบการปกครองส่วนภูมิภาค โดยชุมชน จะไม่มีตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน ซึ่งเป็นตำแหน่งของระบบบริหารราชการส่วนภูมิภาค และ พิเศษสำหรับเขตเทศบาลนครขนาดใหญ่หลายแห่งเช่น นครเชียงใหม่ นครหาดใหญ่ เมืองพัทยา และ นครนนทบุรี มีเขตการปกครองในระดับแขวง ซึ่งเป็นการรวมชุมชนหลาย ๆ ชุมชนเข้าด้วยกัน โดยแขวงนี้ไม่ได้มีอาณาเขตตามเขตตำบลแต่อย่างใดท้องถิ่นตำบลโดยทั่วไปคือส่วนท้องถิ่นชนบท หรือกิ่งเมือง ที่มีการกระจายตัวของประชากรอย่างหลวม ๆ แต่อาจจะมีเขตชุมชนที่มีประชากร หนาแน่นกว่าจุดอื่น ๆ ในท้องถิ่นด้วย ในทางปฏิบัติท้องถิ่นตำบลคือท้องถิ่นที่ส่วนที่เหลือจากท้องถิ่น เทศบาล โดยจะมีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นตำบล ตามอย่างการปกครองส่วนภูมิภาคเป็นหลัก แต่หากพื้นที่ส่วนหนึ่งส่วนใดที่อยู่ในเขตท้องถิ่นเทศบาลแล้วก็จะอยู่นอกเหนือจากเขตพื้นที่ของ ท้องถิ่นตำบล กล่าวคือ หากมีตัวเมืองอยู่ระหว่างกลางของเขตตำบล (ส่วนภูมิภาค) ในสองตำบล ซึ่งเขตตัวเมืองนั้นได้รับการยกฐานะเป็นท้องถิ่นเทศบาลแล้วพื้นที่ส่วนที่เหลือที่ไม่ได้ตั้งตำบลคือ ท้องถิ่นตำบล ซึ่งจะอยู่ภายใต้การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ชื่อว่า องค์การบริหาร ส่วนตำบล โดยต้องมีสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้บริหาร ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบล อาจไม่ได้ดูแลท้องถิ่นตำบลเดียว ในทางทฤษฎีอาจจะ ดูแลสองตำบลหรือมากกว่าก็ได้ ทั้งนี้ กฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ระบุจำนวนประชากร ในการจัดตั้งท้องถิ่นที่บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ส่วน องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีหน้าที่อุดหนุนท้องถิ่น (เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล) ในการดำเนินกิจการที่ท้องถิ่น ไม่สามารถทำได้ โดยอาจจะเป็น โครงการขนาดใหญ่เกินขอบเขตอำนาจของท้องถิ่น หรืออาจเป็น

โครงการ ที่เป็นประโยชน์ส่วนรวมของทุกท้องถิ่นในจังหวัดเดียวกัน เช่น การก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เป็นต้น

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปกติแล้วผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีที่มา 2 ประการ คือ การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงและการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยอ้อมในองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีผู้บริหาร คือ นายกองกิจการบริหารส่วนจังหวัดในเทศบาลมีผู้บริหารคือ นายกเทศมนตรี ในองค์การบริหารส่วนตำบลมีผู้บริหาร คือ นายกองกิจการบริหารส่วนตำบล ในกรุงเทพมหานครมีผู้บริหาร คือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในเมืองพัทยา มีผู้บริหาร คือ นายกเมืองพัทยา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำงานภายใต้การตรวจสอบและถ่วงดุล โดยสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สภาท้องถิ่น) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำหน้าที่บริหารงานภายในขอบเขตตามที่กฎหมายกำหนดและรับผิดชอบต่อสภาท้องถิ่นและประชาชนในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สรุป การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจในการดำเนินกิจกรรมที่จำเป็นในท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกัน รับผิดชอบทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นเลือกขึ้นมา ดำเนินการบริหารกิจการที่เป็นบริการด้านพื้นฐานภายในท้องถิ่นโดยอิสระ แต่ก็ถูกกำกับดูแลจากรัฐบาลกลางในบางส่วน การปกครองท้องถิ่นปัจจุบันเป็นรากฐานที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ปกครอง และบริหารงานท้องถิ่นของตนเอง ตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “พัฒนา” “ชุมชน” และ “พัฒนาชุมชน” ในที่นี้ผู้ศึกษาจะกล่าวถึง ดังนี้

ความหมายของการพัฒนา ในที่นี้ได้มีนักวิชาการ วิทยากร เชียงกูร (2527 อ้างถึงใน พิเศษฐ ความจงหาร, 2553) ได้กล่าวไว้ในบทวิเคราะห์การพัฒนาเศรษฐกิจไทยว่าก่อนที่จะศึกษาความหมายของการพัฒนาควรทำความเข้าใจ “แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนา”อธิบายได้ว่าสืบเนื่องจากสภาพธรรมชาติที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม หมายถึง มนุษย์โดยธรรมชาติย่อมอยู่รวมกันเป็นกลุ่มไม่อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีข้อยกเว้นที่มนุษย์อยู่โดดเดี่ยวตามลำพัง เช่น ฤๅษี การอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม

ของมนุษย์อาจมีได้หลายลักษณะและเรียกต่างกัน เป็นต้นว่าครอบครัว (Family) เผ่าพันธุ์ (Tribe) ชุมชน (Community) สังคม (Society) และประเทศ (Country) และเมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ย่อมเป็นธรรมชาติอีกทีในแต่ละกลุ่มจะต้องมี “ผู้นำกลุ่ม” และ “ผู้ตาม” คือ ประชาชนหรือคนในกลุ่ม รวมทั้งมีการควบคุมดูแลกันภายในกลุ่มหรือ การจัดระเบียบภายในกลุ่มซึ่งอาจเรียกว่า การบริหาร หรือการพัฒนาภายใน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและความสุข และในบางกรณีการควบคุมดูแลอาจเกี่ยวข้องกับภายนอกด้วย เช่น กรณีการติดต่อ ประสานงาน การต่อสู้ หรือการทำสงครามกับกลุ่มอื่น สภาพเช่นนี้ ได้มีวิวัฒนาการตลอดมาโดยผู้นำกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น ในระดับประเทศอาจเรียกว่า “นักบริหาร” หรือ “ผู้บริหาร” ขณะที่การควบคุมดูแลหรือการจัดระเบียบนั้น เรียกว่า การบริหาร ที่กล่าวมานี้ เป็นมุมมองในแง่ของนักบริหาร แต่ถ้าในมุมมองของนักพัฒนา อาจเรียกผู้บริหารและการบริหารนั้นว่า นักพัฒนาและการพัฒนาตามลำดับ ด้วยเหตุผลเช่นนี้ มนุษย์จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงจากการพัฒนาได้ง่าย และทำให้กล่าวได้อย่างมั่นใจว่า ที่ใดมีกลุ่ม ที่นั่นย่อมมีการพัฒนา ในมุมมองของนักพัฒนา สภาพของกลุ่มในยุคเริ่มแรกซึ่งธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ อิทธิพลของธรรมชาติจะมีต่อมนุษย์ที่รวมกันอยู่ในกลุ่มมาก โดยการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของมนุษย์จะอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ อีกทั้งธรรมชาติและผู้นำเป็นตัวกำหนดแนวทางการพัฒนา ซึ่งครอบคลุมวิธีการประกอบอาชีพด้วยลักษณะการพัฒนาและการประกอบอาชีพในยุคนั้นไม่ซับซ้อนและจำนวนประชากรก็มีไม่มากต่อมา เมื่อจำนวนมนุษย์ที่รวมตัวกันอยู่ในกลุ่มมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้กลุ่มมีขนาดใหญ่ขึ้นเปลี่ยนเป็นชุมชน และเป็นประเทศ ในเวลาเดียวกัน ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรม ผู้นำและผู้ตาม คือ ประชาชน พยายามเอาชนะธรรมชาติ ได้ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Folk wisdom) และการลองผิดลองถูก (Trial and error) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและการประกอบอาชีพ เมื่อกลุ่มมีขนาดใหญ่และมั่นคงขึ้นเป็นประเทศ ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติได้ถูกนำมาใช้เป็นจำนวนมากบางส่วนเสื่อมสลาย ถูกทำลาย และสิ้นสภาพไปเป็นจำนวนมาก ประกอบกับผู้นำ และผู้ตามหรือประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น นำวิชาความรู้ที่เป็นศาสตร์ (Science) หรือความรู้ที่เป็นระบบ ข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น จำนวนประชากรได้เพิ่มมากขึ้น เกิดการแข่งขันกันระหว่างกลุ่ม ระหว่างประเทศ หรือหลาย ๆ ประเทศเพื่อเร่งปริมาณและเวลาในการทำงานและการผลิต เป็นต้น เหล่านี้ ทำให้ผู้นำประเทศต้องค้นหาแนวทางการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อเอาชนะธรรมชาติ พึ่งพาธรรมชาติน้อยลง หรือไม่ต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น เดิมมนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติ ทุกปีจะเกิดน้ำท่วม ต่อมา มนุษย์มีวิชาความรู้ มีความสามารถและมีเทคโนโลยีสูงขึ้น ได้สร้างเขื่อนป้องกันน้ำท่วม และยังนำธรรมชาติไปใช้ประโยชน์มากขึ้นเช่น มนุษย์นำน้ำจากน้ำตกไปผลิตเป็นพลังงาน

ไฟฟ้า และมีหน่วยงานที่คอยเฟื่องฟูและเตือนภัยเกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น กรมอุตุนิยมวิทยา เป็นต้น
 สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (Human component) ถือว่าเป็นการประดิษฐ์คิดค้นหรือสร้างผลผลิตใหม่
 (Innovation) เพื่อนำมาใช้แทนสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น (Natural component) หรือใช้แทน
 ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural resource) ที่นับวันจะลดน้อยลง

ที่กล่าวมานี้ ถือว่าเป็นวิวัฒนาการของแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาของมนุษย์ ผู้นำและ
 ผู้ตามที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ โดยเริ่มต้นจาก หนึ่ง การพัฒนาในสภาพที่มนุษย์อยู่ภายใต้
 อิทธิพลของธรรมชาติและวิวัฒนาการมาเป็นสอง การพัฒนาที่มนุษย์พยายามเอาชนะธรรมชาติ
 จากนั้นจึงเป็น สาม การพัฒนาที่มนุษย์เอาชนะธรรมชาติได้และนำธรรมชาติมาใช้ประโยชน์
 ทั้งหมดนี้เป็นการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น (Better change) ช่วยเพิ่ม
 อัตราเร่งในการทำกิจกรรมหรือการผลิตให้รวดเร็วขึ้น (Better speed) และทำให้สภาพความเป็นอยู่
 ของมนุษย์ดีขึ้น (Better life) กว่าเดิมทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ สำหรับคำว่า การพัฒนาได้มี
 ผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน เช่น ศัญญา ศัญญาวิวัฒน์ (2526 อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจังหวห, 2553)
 หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการ กำหนดทิศทาง (Directed change) หรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้
 วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า (Planned change)

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจังหวห, 2553) ให้ความเห็นว่าเป็นการกระทำ
 ให้เกิดขึ้น คือ เปลี่ยนจากสภาพหนึ่ง ไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า

อมร รักษาศักดิ์ และชัตติยา วรรณสูตร (2515 อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจังหวห, 2553) ได้ให้
 ความหมายของคำว่าพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงในตัวระบบเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพ
 (Qualitative changes) ส่วนการแปรรูป (Transformation) เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของ
 ตัวกระทำการ (Environmental change) ซึ่งนอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพและ
 ปริมาณ เช่น การคมนาคมของประเทศไทยเมื่อเริ่มแรกได้มีการใช้รถเทียมม้าแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น
 โดยใช้เครื่องจักรไอน้ำมาทำรถไฟ และค่อย ๆ ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงจากรถม้ามา
 เป็นรถไฟ รถยนต์หรือเครื่องบิน จนเป็นจรวดนั้น นับได้ว่าเป็นการพัฒนา

แบทเทิน (Batten 1960 อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจังหวห, 2553) ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาชุมชน
 ของอังกฤษได้ให้ความหมายของคำว่า พัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น

ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า การพัฒนา หมายถึง การทำให้เจริญขึ้น การเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่ง
 ที่ดีกว่า โดยมีการวางแผนและการดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการ

แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน

แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน จีรพรรณ กาญจนจิตร (2523 อ้างถึงใน พิเศษฐ
 คามจังหวห, 2553) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนมีแนวความคิดมูลฐานอยู่ 3 ประการ คือ

1. การช่วยเหลือตนเองและการช่วยเหลือเพื่อให้สามารถช่วยตนเองได้ (Self-help and selfhelp) ประชาชนให้ท้องถิ่นจะต้องช่วยตัวเองในรูปแบบของแรงงาน วัสดุ และทรัพย์สินเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง หากเกินความสามารถรัฐบาลจึงจะให้การสนับสนุนตามควร การช่วยเหลือตนเอง หมายถึง ราษฎรสามารถเข้าร่วมปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนสามารถเข้าแก้ไขข้อขัดข้องส่วนรวมของชุมชน จึงเป็นการระดมสรรพกำลังของชุมชนไม่ว่าจะเป็นกำลังคน หรือทรัพยากรเข้าสู่การปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามสรรพกำลังดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดอยู่บางประการ ด้านคุณวุฒิ ประสบการณ์ ความสามารถ และกำลังงบประมาณ เป็นต้น ความช่วยเหลือจากภายนอกจึงยังมีความจำเป็นที่จะเข้ามาแก้สถานการณ์ในระยะนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ว่าจะช่วยเหลือให้ราษฎรสามารถช่วยตัวเองไปตลอดรอดฝั่ง

2. การพัฒนาชุมชน เป็นการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ (Wholistic program) มีความหมายว่า ปัญหาชุมชนหรือของประเทศไม่อาจแก้ไขได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง โดยเฉพาะเท่านั้นแต่จะต้องเป็นการประสานปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเป็น การประสานงานของวิธีการหลายวิธีการและหลายด้านหากเราศึกษาปัญหาของชุมชนอย่างละเอียด จะพบว่าปัญหาของชุมชนนั้นมีต้นตอเกิดจากแหล่งต่าง ๆ หรือมีสาเหตุหลายประการ ฉะนั้นจึงต้อง ดำเนินการด้วยวิธีต่าง ๆ ด้านต่าง ๆ พร้อมกันไป เช่น การยกระดับการครองชีพของชาวบ้านจะต้อง มีการพัฒนาทางด้านทักษะ การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อย การวางแผนครอบครัว และอื่น ๆ เป็นต้น การกำหนดวิธีการแก้ปัญหาของชุมชนจึงต้องหิบบกปัญหาของชุมชนมาพิจารณาอย่าง ละเอียด และต้องระลึกว่าปัญหาหนึ่งจะเกี่ยวพันหรือกระทบกระเทือนไปอีกปัญหาหนึ่งหรือหลาย ปัญหาอยู่เสมอ ฉะนั้น โครงการที่จะต่อสู้กับปัญหาจึงถูกกำหนดให้สามารถเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้หลายปัญหาหรือปัญหาหนึ่ง อาจจะต้องมีโครงการเข้าต่อสู้หลายโครงการ

3. การพัฒนาชุมชนเป็นการดำเนินงานที่ริเริ่มจากท้องถิ่นชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ที่ สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาประเทศ (The mainstream of national development) วัตถุประสงค์ที่ สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาประเทศมิได้หมายความว่า นโยบายชาติเป็นผู้กำหนดคน นโยบายท้องถิ่น แต่มีความหมายว่ากิจกรรมในท้องถิ่นจะได้รับการสนับสนุนให้เป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนค้ำ จุนนโยบายชาติ การสนับสนุนที่ได้รับนี้ก็คือการสนับสนุนจากรัฐบาลในด้านวัสดุ กำลังคน ฉะนั้น การดำเนินงานของท้องถิ่นใดเป็นไป โดยเอกเทศปราศจากเป้าหมายที่สอดคล้องกับนโยบายชาติ ย่อมจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐเท่าที่ควร กรมการพัฒนาชุมชน (2548 อ้างถึงใน พิเศษฐ ความจันทร์, 2553) ได้สรุปความหมาย การพัฒนาชุมชน หมายถึง การพัฒนาความคิด ความสามารถ ของประชาชนให้เกิดความเชื่อมั่น ช่วยเหลือตนเอง เพื่อบ้าน และชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยความร่วมมือของราษฎรและภาครัฐ

ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า แนวคิดพื้นฐานการพัฒนาชุมชนจึงเป็นการช่วยเหลือตนเองให้ได้ก่อน เมื่อช่วยเหลือตนเองได้แล้วก็จะนำไปสู่การช่วยเหลือผู้อื่น และการช่วยเหลือส่วนรวม และพัฒนาสู่การช่วยเหลือประเทศชาติให้มีความมั่นคงต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานชุมชนของเทศบาล

ความเป็นมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2527 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยร่วมกับองค์การยูนิเซฟ ได้เร่งวางแผนแก้ปัญหาชุมชนในเขตเมือง โดยกำหนดให้เทศบาลต่าง ๆ จัดดำเนินการในรูปของชุมชนเมือง และนำร่อง โดยการจัดโครงการพัฒนาเมืองหลักในเขตเทศบาลสำคัญๆทุกภูมิภาคของประเทศไทยต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2534 กรมการปกครองได้กำหนดให้กองสวัสดิการสังคม เป็นส่วนราชการหน่วยงานหนึ่ง ในการบริหารของเทศบาลตามหนังสือที่ มท 0413/ว 525 ลงวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2534 เรื่อง ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการกำหนด ส่วนราชการของเทศบาล พ.ศ. 2534 และตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดส่วนราชการของเมืองพัทยา และอำนาจหน้าที่ ของหัวหน้าส่วนราชการเมืองพัทยา ลงวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2534 จากการดำเนินงาน ดังกล่าวข้างต้น เทศบาลต่าง ๆ ก็ได้ดำเนินการจัดตั้งชุมชน และมีการบรรจุแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ ในตำแหน่งนักพัฒนาชุมชน นักสังคมสงเคราะห์ และ มีกองสวัสดิการสังคม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อยู่ในชุมชน ตามนโยบายกรมการปกครอง และตามความเหมาะสมของแต่ละเทศบาล ซึ่งก็ได้มีการดำเนินการพัฒนาชุมชนมาเป็นลำดับ

การจัดตั้งชุมชนย่อย

ชุมชนย่อย (ตามความหมาย กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) หมายถึงชุมชนในเขตเทศบาลที่ประชาชนอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยมีสภาพพื้นที่ หรือภูมิศาสตร์ร่วมกัน เช่นเขตถนนตรอกซอย อาคารบ้านเรือนแนวเดียวกัน หรือมีลักษณะเป็น Block หรือ Zone เดียวกัน เช่นคุ่ม ชุมชนแออัด หรือหมู่บ้านจัดสรร เป็นต้น

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งชุมชน

1. เพื่อให้ชุมชนเมืองได้รับความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองตลอดจนเป็นตัวประสานการดำเนินงานด้านการพัฒนาชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

2. ส่งเสริมให้มีกิจกรรมร่วมกันในชุมชนและระหว่างชุมชนย่อยกับเทศบาล เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและลดความแตกต่างกันของคนในชุมชนเมือง

3. ส่งเสริมให้เกิดประชาคมขึ้น (Civil society) ตามกระบวนการประชาธิปไตยเพื่อค้นหาบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอาสาสมัครที่จะเป็นผู้นำ ตามกระบวนการพัฒนาชุมชน เพื่อจัดตั้งเป็นชุมชนย่อยขึ้น ร่วมกันศึกษาปัญหา ค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน ร่วมกันตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาในชุมชนด้วยตัวเอง เพื่อให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง

กระบวนการในการจัดตั้งชุมชน

1. จัดตั้งคณะทำงาน เพื่อลงไปศึกษาและสำรวจพื้นที่เป้าหมาย ถึงความเป็นไปได้ในการจัดตั้งชุมชน

2. ใช้แนวถนน ตรอก ซอย อาคารบ้านเรือน เป็นแนวแบ่งเขตชุมชนและกำหนดขนาดชุมชนตามที่ได้กำหนด

3. ประชาสัมพันธ์ เกาะประตูบ้านพื้นที่เป้าหมายในการจัดตั้งชุมชนพร้อมทั้งแจกเอกสาร ชี้แจงวัตถุประสงค์ ความสำคัญ และประโยชน์ในการจัดตั้งชุมชน

4. นัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการจัดตั้งชุมชน โดยใช้สถานที่ว่างเปล่าในชุมชนเป็นสถานที่ในการจัดตั้ง

5. ดำเนินการจัดตั้งชุมชนย่อย ตามระเบียบเทศบาล

เหตุผลในการจัดตั้งชุมชน สภาพปัญหาชุมชนในเขตเทศบาลคือ การอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างหนาแน่นและขาดตัวกลางที่ทำหน้าที่ประสานระหว่างชุมชนกับเทศบาลหรือส่วนราชการต่าง ๆ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับชุมชนนอกเขตเทศบาลจะมี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ทำหน้าที่ดังกล่าว ชุมชนจึงมักประสบปัญหาต่าง ๆ ดังนี้ (กรมการปกครอง, 2543, หน้า 45)

1. ทางด้านกายภาพนับตั้งแต่บ้านเรือนที่อยู่อาศัยคับแคบ ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยขาดความมั่นคงแข็งแรง ถนนหรือทางเดินสาธารณะอาจไม่มีหรือมีสภาพที่ไม่สามารถใช้งานได้ดี ไฟฟ้าและน้ำประปามีไม่ทั่วถึง และมีโรงงานซึ่งทำให้เกิดสภาพแวดล้อมเป็นพิษอยู่ใกล้ชุมชน

2. ทางด้านการศึกษาอบรม ถึงแม้ว่าในเขตเทศบาลทุกแห่งจะไม่ห่างไกลจากโรงเรียนนัก แต่ก็ยังมีเด็กในเขตเทศบาลจำนวนมากที่ไม่ได้เรียนหนังสือ หรือเรียนน้อยจึงไม่สามารถแข่งขันกับผู้อื่นซึ่งได้รับการศึกษาอย่างดีได้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะไม่มีทะเบียนบ้าน ไม่มีเวลาไปโรงเรียน เพราะต้องช่วยครอบครัวทำงาน ไม่มีเงินเป็นค่าเสื้อผ้า อาหารกลางวัน หรือหนังสือเรียน เป็นต้น

3. ทางด้านการประกอบอาชีพ ประชาชนในเขตเทศบาลโดยทั่วไป จะมีรายจ่ายสูงกว่าประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ตามชนบท ทั้งนี้เพราะประชาชนในชนบทสามารถหาปัจจัยในการดำรงชีวิตจากธรรมชาติได้มาก เช่น หาปลาและผักมาทำเป็นอาหารรับประทาน หาสมุนไพรมาเป็นยารักษาโรคบางชนิด หาไม้และจากมาทำเป็นที่อยู่อาศัย ทำผ้าใช้เอง แต่ในเขตเทศบาลก็มีโอกาสทำงานหารายได้มากกว่าชนบท เช่น เป็นคนงานตามโรงงาน ค้าขาย และเมื่อพิจารณาอีกด้านหนึ่งคู่แข่งซึ่ง

จะแบ่งงานเหล่านี้ก็มีมากด้วย ดังนั้นบุคคลซึ่งมีศักยภาพสูง (เงินทอง ความรู้ ความสามารถ พวก ฟ้องฯ) จึงสามารถทำงานซึ่งให้ผลตอบแทนสูงด้วย ในทางกลับกันบุคคลซึ่งมีศักยภาพต่ำมักจะได้ งานซึ่งให้ผลตอบแทนต่ำหรือตงานทำให้เกิดปัญหาในการดำรงชีวิตของตนเองและอาจสร้าง ปัญหาให้แก่ชุมชนด้วย

4. ทางด้านสาธารณสุข ชุมชนบางแห่งมีลักษณะเป็นชุมชนแออัด บริเวณบ้านมีน้ำขังซึ่งเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคและยุง ซึ่งเป็นพาหะนำโรคมาลูคน บ้านบางแห่งคับแคบขาดการระบาย อากาศที่ดีอันจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อาศัยบางคน ทั้งเด็กและผู้ใหญ่เป็น โรคขาดสารอาหาร ซึ่งมักจะพบมากในเด็ก ทั้งนี้อาจจะเป็นผู้ปกครองขาดความรู้ขาดความเอาใจใส่ว่าเด็กควรจะได้รับประทานอย่างไรบ้าง

5. ทางด้านสังคม ปัญหาใหญ่สำหรับชุมชนในเขตเทศบาลขณะนั้นก็คือการติดยาเสพติด ทินเนอร์ กาวปะยางรถยนต์ซึ่งปรากฏเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนแออัดและ ก่อให้เกิดปัญหาโจรสลัด ลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย หรือทำลายทรัพย์สินของทางราชการผู้ศึกษามี ความคิดเห็นว่าการจัดตั้งชุมชนให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องดำเนินการจากเรื่องเล็ก ๆ ให้มี ประสิทธิภาพก่อน แล้วจึงค่อยขยายการดำเนินงานออกไปตามกำลังความสามารถการดำเนินงาน ต้องมองให้ครบทุกแง่ทุกมุมและจะต้องให้มีความสัมพันธ์ เท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นปัญหาทาง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือการเมืองในขณะเดียวกันการพัฒนาท้องถิ่นในทุกวันนี้ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบปัญหาอยู่ คือการพัฒนาจะต้องมีการกำหนดนโยบายและมีการ วางแผนที่ดี อย่างไรก็ตามการดำเนินงานจะบรรลุผลสำเร็จได้โดยหวังพึ่งหน่วยงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นแต่เพียงฝ่ายเดียวย่อมเป็นไปได้ จำเป็นต้องได้รับการประสานงานและ ร่วมมือจากประชาชน ดังนั้น กรมการปกครอง (2543) จึงได้ให้ตั้งชุมชนขึ้นเป็นรูปธรรมเพื่อพัฒนา เทศบาล ซึ่งมีแนวทางที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานให้ชัดเจน และแต่งตั้งคณะกรรมการ อำนวยการชุดหนึ่งเพื่ออำนวยการประสานงานและให้การสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนย่อย และมีที่ปรึกษาตามความจำเป็นและเหมาะสม
2. พิจารณาชุมชนที่เห็นสมควรหรือที่ชุมชนร้องขอให้มีการจัดตั้งเพื่อเป็นตัวแทนชุมชน
3. แบ่งชุมชนตามสภาพพื้นที่ หรือแนวถนน หรืออาคารเรือนแถวตามความเหมาะสม
4. สสำรวจข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ในชุมชนย่อยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การบริการพื้นฐาน และด้านการเมือง ทั้งนี้โดยใช้ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานเป็นเครื่องชี้ วัด

5. ส่งเจ้าหน้าที่ของเทศบาลออกไปประชาสัมพันธ์ในชุมชนย่อย เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความจำเป็น ความสำคัญที่ชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน

6. ให้ประชาชนเลือกกรรมการชุมชนขึ้นเอง โดยเลือกจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้น ๆ และให้กรรมการชุมชนเลือกที่ปรึกษาคณะกรรมการชุมชนตามสมควร

7. ให้เทศบาลประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนและที่ปรึกษาชุมชนสำหรับเทศบาลที่ได้จัดตั้งชุมชนหรือยังไม่ได้จัดตั้งชุมชนให้เทศบาลนั้น ๆ ดำเนินการต่อไปให้ครบวงจรการดำเนินงานจัดตั้งชุมชนที่กำหนดไว้ด้วย

ผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่า แนวทางที่กรมการปกครองกำหนดให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นทุกส่งเสริมให้ชุมชนจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนขึ้น โดยการรวมตัวกันประชาชนในชุมชน ซึ่งเป็นผู้แทนของชุมชนและให้กำหนดรูปแบบชุมชนขึ้น เพื่อความเหมาะสมกับการแก้ไขสภาพปัญหาของชุมชนนั้น การจัดตั้งชุมชนจึงมีความสำคัญและจำเป็น และคณะกรรมการชุมชนที่เป็นตัวแทนจากคนในชุมชนจึงมีความสำคัญที่เป็นผู้ขับเคลื่อนในการพัฒนาชุมชนของตนเอง บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน

ในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาสังคม ชุมชนมีการเรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเป็นชุมชนที่น่าอยู่มีความสุขและมีการเชื่อมต่อระหว่างชุมชนเป็นเครือข่ายขยายผลเพื่อการพัฒนาทั่วทั้งประเทศ ชุมชนมีบทบาทพัฒนาในปัจจุบัน กรมการปกครอง (2543) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพราะถือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาชุมชนกล่าวคือ

1. เป็นผู้นำและแกนกลาง ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาชุมชน

2. สำรวจค้นหาปัญหาในชุมชน วิเคราะห์ วางแผน และดำเนินการแก้ไขปัญหา

3. เสนอการขอรับความช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึก และร่วมใจกันพัฒนา

5. ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม และสร้างความสามัคคีในชุมชน

นอกจากนี้ ยังมีบทบาทหน้าที่รองอีกหลายประการ อาทิ

1. ประสานงานระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ร่วมมือกับประชาชนหาทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนโดยวิธีการประชาธิปไตย

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึก และร่วมใจกันพัฒนา

4. ออกระเบียบชุมชนของตนเอง โดยไม่ขัดต่อระเบียบนี้และกฎหมายใดๆ
5. เผยแพร่ผลงาน ติดตามและรายงานการปฏิบัติงานของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เข้าไปปฏิบัติงานในชุมชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. เสนอแผนงาน โครงการหรือความคิดเห็น ในการพัฒนาชุมชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
7. ประสานงานระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
8. คัดเลือกผู้ช่วยคณะกรรมการชุมชนฝ่ายต่าง ๆ ได้ฝ่ายละไม่เกิน 3 คน
9. ออกระเบียบชุมชนของตนเอง โดยไม่ขัดต่อระเบียบนี้และกฎหมายใด ๆ
10. เผยแพร่ผลงาน ติดตามและรายงานการปฏิบัติงานของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เข้าไปปฏิบัติงานในชุมชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
11. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรและตามที่ได้รับมอบหมายจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คณะกรรมการชุมชน มาจากประชาชนเป็นผู้ออกเสียงเลือกตั้งมีจำนวน 5 – 9 คน และคณะกรรมการชุมชนที่ได้รับการเลือกตั้งจะออกเสียงลงคะแนนเลือกประธานกรรมการและรองประธานกรรมการส่วนที่เหลือก็จะรับผิดชอบเป็นประธานฝ่ายต่าง ๆ ทั้ง 7 ฝ่าย และกรรมการคนหนึ่งอาจทำหน้าที่หลายฝ่ายได้

คณะกรรมการชุมชนฝ่ายต่าง ๆ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ประธานกรรมการชุมชน มีหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นประธานในการประชุม ดำเนินการประชุม ให้เป็นไปตามวาระ ควบคุมการนับคะแนนและชี้ขาดในกรณีที่มีคะแนนเสียงเท่ากันควบคุมดูแลติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนฝ่ายต่าง ๆ เป็นตัวแทนของกรรมการชุมชนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการ องค์กร และหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ
2. รองประธานกรรมการชุมชน มีหน้าที่ความรับผิดชอบแทนประธานกรรมการชุมชนในกรณีที่ประธานกรรมการชุมชนไม่อยู่หรือไม่สามารถทำหน้าที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประธานกรรมการชุมชนมอบหมาย
3. เลขานุการชุมชน มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการนัดประชุม และจัดระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการชุมชน จัดบันทึกรายงานการประชุมและเสนอต่อที่ประชุมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดเก็บข้อมูลดูแลรักษาเอกสารของคณะกรรมการชุมชน มีหน้าที่ความรับผิดชอบอื่น ๆ ตามที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

4. ฝ่ายปกครอง มีหน้าที่ความรับผิดชอบบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ดูแลกิจการของชุมชนให้ เป็นไปตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และนโยบายส่วนรวมของชาติ แนะนำและส่งเสริม ให้ประชาชนในชุมชนมีความสนใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็น ประมุขและการปกครองท้องถิ่น

5. ฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลรักษา ความสงบเรียบร้อยในชุมชน ช่วยเหลือดูแลและมักระวังในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ภายในชุมชน เรื่องอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

6. ฝ่ายการคลัง มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินของชุมชนและทรัพย์สินของ ชุมชนเรื่องอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

7. ฝ่ายสวัสดิการสังคม มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับสวัสดิการของประชาชนใน ชุมชนสงเคราะห์ผู้ยากจนที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ สงเคราะห์ผู้ประสบภัยธรรมชาติตามความ จำเป็นเรื่องอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

8. ฝ่ายสาธารณสุข มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล การส่งเสริม สุขภาพและอนามัย การป้องกันโรค การวางแผนครอบครัว การรักษาสภาวะแวดล้อมในชุมชนการ สุขาภิบาลการประชาสัมพันธ์ชักชวนให้ประชาชนให้ประชาชนวางแผนครอบครัว เรื่องอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

9. ฝ่ายการศึกษา มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษา การลูกเสือ กิจกรรม เยาวชน การศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ เรื่องอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชน มอบหมาย

10. ฝ่ายพัฒนา มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการวางโครงการและแผนดำเนินงานพัฒนา และส่งเสริมอาชีพของประชาชนในชุมชน แก้ไขปัญหาและอุปสรรคข้อขัดข้องที่เกี่ยวกับการ พัฒนาชุมชนขอความช่วยเหลือจากหน่วยราชการ องค์กรหรือเอกชนตามที่เห็นสมควร เพื่อ ปฏิบัติงานตามโครงการเรื่องอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

ทั้งนี้ในการดำเนินงานของกรรมการชุมชนแต่ละชุมชนแต่ละฝ่ายอาจจัดตั้งกลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ฯลฯ เพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการ ปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชนได้ตามที่เห็นสมควร

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ หน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน เป็นผู้นำและแกนกลางในการ แก้ไขปัญหาการกำหนดนโยบายและวางแผนชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ภายในกลุ่ม สมาชิกในชุมชน อีกทั้งเพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการตัดสินใจ ทำให้การบริหารงานมี

ประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชนนั้น ๆ และยังถือว่าเป็นผู้ที่มีความเสียสละ มีจิตอาสา เนื่องจากว่าคณะกรรมการชุมชนเป็นผู้ที่ประชาชนในชุมชนเลือกขึ้นมาปฏิบัติงานในชุมชนโดยไม่มีค่าตอบแทน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

ความหมาย บทบาทคือการที่ได้มีส่วนทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้เป็นไปตามหน้าที่ที่กำหนด บทบาทถือว่ามีผลสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาองค์กร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546 อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจันทร, 2553) ได้ให้ความหมายคำว่า บทบาท คือ การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู หรือหน้าที่ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

อมรา พงศาพิชญ์ (2532 อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจันทร, 2553) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า บทบาท คือ สิทธิหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติที่บุคคลหนึ่งมีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตัว เช่น บทบาทของพ่อก็คือทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดีและรู้จักทำมาหากิน และบทบาทของลูกก็คือเคารพเชื่อฟังพ่อแม่และทำตนเป็นคนดีซึ่งจะสอดคล้องกัน

แสวง รัตนมงคลมาส (2524 อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจันทร, 2553) ได้จำแนกลักษณะ บทบาทไว้ 5 ประการคือ

1. บทบาทในอุดมคติ (Ideal role) หมายถึง บทบาทที่ควรจะเป็นไปตามอุดมคติ อุดมการณ์หรือหลักการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
2. บทบาทที่เป็นจริง (Actual role) หมายถึง ข้อเท็จจริงในด้านกิจกรรมหรือผลงานที่ได้ปฏิบัติจริง
3. บทบาทที่รับรู้ (Perceived role) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบหรือภารกิจของตนว่าควรเป็นอย่างไร
4. บทบาทที่คาดหวัง (Expectation role) หมายถึง บทบาทที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมุ่งหวังในการให้อีกฝ่ายหนึ่งประพฤติปฏิบัติ
5. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Expected role) หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งถูกคาดหวังจากอีกฝ่ายหนึ่งว่า ต้องประพฤติปฏิบัติอย่างไรจึงจะเป็นไปตามความคาดหวังของอีกฝ่ายหนึ่ง

สุพัตรา สุภาพ (2540 อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจันทร, 2553) ให้ความหมายว่า บทบาทคือ การปฏิบัติตามสิทธิ และหน้าที่ของสภาพ (ตำแหน่ง) บทบาทช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพและบทบาทกำหนดความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่ปฏิบัติ ลิวินสัน (Levinson, 1971 อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจันทร, 2553) ได้สรุปความหมายของบทบาท

3 ประการ คือ

1. บทบาท หมายถึง บรรทัดฐาน ความคาดหวัง ข้อห้าม ให้เป็นไปตามความรับผิดชอบ ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดไว้ บทบาทตามความหมายนี้คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุดแต่มุ่งชี้ไปที่หน้าที่อันควรกระทำ

2. บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่จะคิดและทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่จะมีกระทำให้สัมพันธ์กับ โครงสร้างทางสังคมหรือแนวทางอันบุคคลที่พึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้น ๆ นั่นเอง จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ เป็นหน้าที่ที่ได้มาแต่กำเนิดโดยการกระทำ เช่น บทบาทของพ่อแม่ ของลูก และโดยตำแหน่ง ซึ่งเป็นแบบแผน หรือได้มีการกำหนดบทบาทไว้ เพื่อให้เป็นไปตามที่คาดหวัง

ทฤษฎีบทบาท

ทฤษฎีบทบาทเป็นการอธิบายพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล และระดับกลุ่ม ทฤษฎีบทบาทเป็นหลักการสำคัญที่ทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ทั้งระดับมหภาค จุลภาคและระดับกลาง

บรูมและเซลนิก (Broom & Selnick, 1977 อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจันทร, 2553) ได้แบ่ง ลักษณะของบทบาท 3 ประการคือ

1. บทบาทในอุดมคติหรือสิ่งที่สังคมกำหนดไว้ เป็นบทบาทในอุดมคติที่กำหนดสิทธิหน้าที่ตามตำแหน่งของสังคมไว้ซึ่งบุคคลจะต้องปฏิบัติ เช่น บทบาทการเป็นครู

2. บทบาทที่รับรู้ เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับ ซึ่งอาจไม่เหมือนบทบาทในอุดมคติ อาจแตกต่างกันแต่ละบุคคล

3. บทบาทที่กระทำจริง เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำไปจริงซึ่งจะขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความคาดหวังและการรับรู้ของแต่ละบุคคล ตลอดจนความกดดันและโอกาสในแต่ละสังคมในระยะเวลาหนึ่ง ๆ และยังรวมถึงบุคลิกภาพและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

ลำเริง กล้าหาญ (2549 อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจันทร, 2553) ได้รวบรวมทฤษฎีบทบาท และอธิบายโดยสรุปในแต่ละทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีของลินตัน (Linton's role theory) บทบาท หมายถึง ตำแหน่งหรือสถานภาพ เป็นตัวกำหนดบทบาท เช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรมที่เป็นตัวอย่างแก่ลูกศิษย์

2. ทฤษฎีของนาเดล (Nadel's role theory) บทบาท หมายถึง ส่วนประกอบที่ส่งผลต่อ พฤติกรรม 3 ลักษณะ คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท เช่น ครูต้องพูดเก่ง ส่วนประกอบที่มีผล

สำคัญต่อบทบาทและขาดมิได้ เช่น เป็นแพทย์ต้องรักษาคคนไข้ และส่วนประกอบที่เป็นไปตาม กฎหมาย เช่น ครูต้องเป็นสมาชิกคุรุสภา

3. ทฤษฎีของกู๊ด (Good's role theory) บทบาท หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมที่ เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคล และบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้น ๆ

4. ทฤษฎีของพาร์สัน (Parson's role theory) บทบาท หมายถึง ความสำคัญระหว่างมนุษย์ ในสังคมทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน

5. ทฤษฎีของโฮแมน (Homan's role theory) บทบาท หมายถึง บุคคลจะเปลี่ยนแปลง บทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ

ความสำคัญของบทบาท

บทบาท เป็นสิ่งสำคัญที่กำหนดแนวทางให้บุคคลแสดงความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และ การแสดงพฤติกรรมในสังคม ในแต่ละสถานการณ์การแสดงออกของบุคคลมักต้องเป็นไปตาม บทบาทไม่ว่าเขาจะพึงพอใจที่จะแสดงหรือไม่ก็ตาม เช่น บทบาทของหัวหน้าที่ต้องมีการทักทาย ให้กำลังใจลูกน้อง บทบาทของผู้ปกครองที่ต้องการว่ากล่าวสั่งสอนลูกเมื่อเขาทำผิด บทบาทของ พนักงานขายในร้านค้าที่ต้องทักทายลูกค้าด้วยอัธยาศัยที่ดีและพร้อมที่จะให้บริการ ฯลฯ และโดย อันที่จริงแล้วในสังคมที่เป็นอยู่เรามักตัดสินบุคคล ตามบทบาทของเขา คือ ตัดสินว่าเขาทำหน้าที่ ตามบทบาทนั้น ๆ ได้ดีเพียงพอมือหรือไม่ หรือการแสดงบทบาทของเขาเป็นที่พึงพอใจแก่สังคม หรือไม่ ความสำคัญเกี่ยวกับบทบาท ได้มีนักวิชาการ อานนท์ อาภากรณักริม (2516 อ้างถึงใน พิเศษฐ ความจันทร์, 2553) ได้ให้ความสำคัญของบทบาทว่าเมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งในสังคมหรือกลุ่มคน/ บุคคลนั้นย่อมต้องแสดงบทบาทตามตำแหน่งนั้น ๆ เพราะฉะนั้น สถานภาพและบทบาทจึงเป็นสิ่ง ควบคู่กันไป บทบาทหรือการปฏิบัติหน้าที่ย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลที่เข้าดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ดังนั้น บทบาทจึงเป็นรูปการที่เคลื่อนไหว หรือรูปการทางพฤติกรรมของตำแหน่งความแตกต่างระหว่าง บทบาทและตำแหน่งที่เกิดขึ้นนั้น ก็เพราะว่าตำแหน่งเป็นแนวคิดทางสังคมวิทยา (Sociological concept) ส่วนบทบาทนั้น เป็นแนวคิดทางจิตวิทยาสังคม (Social psychology) เพราะฉะนั้น บทบาท จึงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอในเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงคนใหม่ที่มาดำรงตำแหน่ง

การรับรู้บทบาท

บรูมและเซลนิก (Broom & Selnick, 1973 อ้างถึงใน พิเศษฐ ความจันทร์, 2553) ได้แบ่ง ลักษณะของบทบาท 3 ประการ คือ บทบาทในอุดมคติ บทบาทที่รับรู้และบทบาทที่กระทำจริง ซึ่ง บทบาทที่รับรู้เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับซึ่งอาจไม่ เหมือนบทบาทในอุดมคติอาจแตกต่างในแต่ละบุคคล

ออร์แกนและเบทแมน (Organ & Bateman, 1986 อ้างถึงใน พิเศษฐ คามจันทร์, 2553) กล่าวว่า การรับรู้บทบาท หมายถึง ความเข้าใจของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งจำเป็นที่ต้องปฏิบัติในงานของบุคคลนั้น

ดังนั้นการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะปฏิบัติตามบทบาทใดบทบาทหนึ่ง ปัจจัยหนึ่งที่มาเกี่ยวข้องคือการรับรู้บทบาทเพราะการรับรู้เป็นพื้นฐานพฤติกรรมบุคคลและเข้าใจบทบาทที่ตนแสดง โดยพยายามทำความเข้าใจในบทบาทที่ตนแสดง

ในการศึกษารุ่นนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลว่า คณะกรรมการชุมชนมีความรู้ความเข้าใจและได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามบทบาทอย่างไร เพื่อช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถวางแผนพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองอ่างศิลาให้สามารถปฏิบัติตามบทบาทได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บริบทพื้นที่วิจัย

ประวัติและความเป็นมาของเทศบาลเมืองอ่างศิลา

ด้วยกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นว่าสมควรยกฐานะท้องถื่นตำบลอ่างศิลาและตำบลบ้านปึกทั้งตำบล บางส่วนของตำบลเสม็ดและบางส่วนของตำบลห้วยกะปิ จัดตั้งเป็นสุขาภิบาลแห่งใหม่ เพื่อประโยชน์ในการทะนุบำรุงท้องถื่นให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2495 กระทรวงมหาดไทยจึงออกประกาศ กระทรวงมหาดไทย เรื่อง เปลี่ยนแปลงเขตสุขาภิบาลแสนสุขและจัดตั้งสุขาภิบาลอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ไว้ดังต่อไปนี้ ให้ยกฐานะท้องถื่นตำบลอ่างศิลาและตำบลบ้านปึกทั้งตำบล บางส่วนของตำบลเสม็ดและบางส่วนของตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จัดตั้งเป็นสุขาภิบาล มีชื่อว่า "สุขาภิบาลอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี"

สุขาภิบาลอ่างศิลาเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 9 ก ประกาศวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542 หน้า 1 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 (ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป) เทศบาลตำบลอ่างศิลาได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองอ่างศิลา ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง เปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลตำบลอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เป็นเทศบาลเมืองอ่างศิลา เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2554

ลักษณะที่ตั้ง

จำนวนพื้นที่รวมทั้งสิ้น 18.60 ตารางกิโลเมตร หรือ 11,615 ไร่ (1 ไร่ = 0.0016 ตารางกิโลเมตร/ 1,600 ตารางเมตร) มีอาณาเขตการปกครอง จำนวน 4 ตำบล ประกอบด้วย 20 ชุมชนดังนี้

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อชุมชน	จำนวนพื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	
อ่างศิลา	1	บ้านไทย	ชุมชนหมู่ 1 บ้านไทย	1.09300	
	2	บ้านกลาง	ชุมชนมะเกลือสามัคคี	0.04736	
	3	บ้านจีน	ชุมชนคนหมู่ 3	0.03742	
	4	บ้านบน	ชุมชนบ้านบนเข้มแข็ง	0.31070	
	5	บ้านปากคลองโรงนาค	ชุมชนบ้านปากคลอง	0.98240	
รวม				2.47088	
บ้านปึก	1	บ้านปึกใหญ่	ชุมชนบ้านปึกใหญ่สามัคคี	0.63710	
	2	บ้านปึกมะม่วง	ชุมชนบ้านสวนมะม่วง	1.03000	
	3	บ้านปึกเล็ก	ชุมชนบ้านปึกเล็ก	0.45980	
	4	บ้านหนองอีพริ้ว	ชุมชนบ้านหนองอีพริ้ว	0.42690	
	5	บ้านสวนหมาก	ชุมชนบ้านสวนหมาก	0.95260	
	6	บ้านหนองเพชร	ชุมชนบ้านหนองเพชร	1.06500	
ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อชุมชน	จำนวนพื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	
	7	บ้านมาบหม้อ	ชุมชนบ้านมาบหม้อ	0.97240	
รวม				5.54380	
เสม็ด	3	บ้านไร่ถั่ว	ชุมชนบ้านไร่ถั่ว	1.48600	
	4	บ้านเสม็ดใน	ชุมชนบ้านเสม็ดใน	1.39800	
	5	บ้านหัวโพรง	ชุมชนบ้านหัวโพรง	0.87460	
	6	บ้านเสม็ดนอก	ชุมชนบ้านเสม็ดนอก	1.25500	
	7	บ้านเนินมะกอกใน	ชุมชนบ้านเนินมะกอก	0.56340	
	8	บ้านเนินมะกอกนอก	ชุมชนบ้านรักษ์เนินมะกอก	0.28340	
	รวม				5.86040
	ห้วยกะปิ	4	บ้านซากพุดซา	ชุมชนบ้านซากพุดซาร่วมใจ	1.53900
5		บ้านการุณย์นิเวศน์	ชุมชนบ้านการุณย์	1.61300	
รวม				3.15200	

เทศบาลเมืองอ่างศิลาอยู่ก่อนไปทางตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอเมืองชลบุรีมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเลระยะทางสั้นที่สุดจากกรุงเทพฯถึงอำเภอเมืองชลบุรีโดยประมาณเท่ากับ 76.38 กิโลเมตร

อาณาเขตติดต่อ

อาณาเขตทางทิศเหนือ	ติดต่อกับ เทศบาลตำบลเสม็ด
อาณาเขตทางทิศใต้	ติดต่อกับ เทศบาลเมืองแสนสุข
อาณาเขตทางตะวันตก	ติดต่อกับ อ่าวไทย
อาณาเขตทางตะวันออก	ติดต่อกับ เทศบาลตำบลห้วยกะปิ

อาณาเขตติดต่อ

ด้านเหนือ จากหลักเขตที่ 1 เป็นเส้นเลียบริมคลองนางนอง ฝั่งตะวันออกไปทางทิศใต้ ผ่านถนนพระยาสุรจา ถึงหลักเขตที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนพระยาสุรจาพาดได้จากหลักเขตที่เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 3 ซึ่งตั้งอยู่ตามแนวเส้นตั้งฉากกับศูนย์กลางทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 ตอนเสม็ด-อ่างศิลา ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือระยะ 200 เมตร ตรงจุดที่ห่างจากศูนย์กลางทางแยกที่ถนนพระยาสุรจา บรรจบกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 ตอนเสม็ด-อ่างศิลา ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ตามแนวทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 ตอนเสม็ด-อ่างศิลา ระยะ 500 เมตรจากหลักเขตที่ เป็นเส้นขนานกับศูนย์กลางทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 ตอนเสม็ด-อ่างศิลา ระยะ 200 เมตร ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี-สัตหีบ ถึงหลักเขตที่ 4 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี-สัตหีบ พากตะวันออกจากหลักเขตที่ 4 เป็นเส้นตั้งฉากกับศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี-สัตหีบ ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ระยะ 800 เมตร ถึงหลักเขตที่ 5

ด้านตะวันออก จากหลักเขตที่ 5 เป็นเส้นขนานกับศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี-สัตหีบ ระยะ 800 เมตร ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 6 ซึ่งตั้งอยู่ตามแนวเส้นตั้งฉากกับศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี-สัตหีบ ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ระยะ 800 เมตร ตรงจุดที่ศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี-สัตหีบ ตัดกับริมคลองบางโปรง ฝั่งตะวันออก

ด้านใต้ จากหลักเขตที่ 6 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 7 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี-สัตหีบ พากตะวันออก ตรงจุดที่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี-สัตหีบ ตัดกับริมคลองบางโปรง ฝั่งตะวันออกจากหลักเขตที่ เป็นเส้นเลียบริมคลองบางโปรง ฝั่งตะวันออก ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี-สัตหีบ ถนนมิตรสัมพันธ์และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 ตอนอ่าง

ศिला-เขาสามมูก ถึงหลักเขตที่ 8 ซึ่งตั้งอยู่ปากคลองบาง โปรง ฝั่งตะวันออก ตรงจุดที่ปากคลองบาง-
โปรง บรรจบริมฝั่งทะเล

ด้านตะวันตก จากหลักเขตที่ 8 เป็นเส้นเลียบริมฝั่งทะเล ไปทางทิศเหนือและทิศ
ตะวันออก จนบรรจบกับหลักเขตที่ 1

ชุมชน

พื้นที่เทศบาลเมืองอ่างศิลา มีประชากรทั้งสิ้น 34,098 คน ประกอบด้วย 20,034
หลังคาเรือน เฉลี่ยหลังคาเรือนละ 2 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 1,833 คนต่อตาราง
กิโลเมตร (ข้อมูลประชากรงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน สำนักปลัดเทศบาล
ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2559

ศาสนา

ผู้นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 96 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาล วัด จำนวน
5 แห่ง

ผู้นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 1 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาล

ผู้นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 3 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาล โบสถ์

จำนวน 1 แห่ง

ผู้นับถือศาสนาอื่น ร้อยละของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาล

วัฒนธรรม

ประเพณีวันสงกรานต์ และวันไหล เดือนเมษายน กิจกรรมพิธีทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ
สงฆ์ น้ำพระ รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ แข่งขันกีฬาพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ การแสดง และรับประทานอาหาร
อาหารร่วมกัน

ประเพณีกองข้าว ประมาณเดือนเมษายน กิจกรรมนำอาหารคาว-หวาน ไปไหว้เจ้าที่เจ้า
ทาง ฝีมี่มีญาติ และนำมารับประทานร่วมกัน

ประเพณีตรุษจีน เดือนกุมภาพันธ์ กิจกรรมถือศีลกินเจ และขบวนแห่องค์เทพเจ้า

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ในปัจจุบันมีลักษณะเป็นชุมชนศูนย์กลางการเกษตร ให้บริการพาณิชยกรรม บริการสังคม
เกษตรกรรมด้านการประมง โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อคน 5,000 บาท/ คน/ เดือน

การเกษตรกรรม

เศรษฐกิจชุมชนเทศบาล มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการเกษตรกรรม ชายฝั่งทะเล
โดยจะทำการประมงเป็นส่วนใหญ่

การพาณิชย์กรรมและบริการ

โดยทั่วไปเป็นร้านค้าขนาดกลางและขนาดเล็ก ให้บริการระดับตำบลในด้านเครื่อง

อุปโภค - บริโภคพื้นฐาน วัสดุคืบ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตร

สถานประกอบการด้านบริการ

โรงแรม/ รีสอร์ท/ บังกะโล จำนวน 11 แห่ง สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง (ประเภท ก)

จำนวน 4 แห่ง

การอุตสาหกรรม

โดยในเขตเทศบาล มีสถานประกอบการอุตสาหกรรมทั้งสิ้น จำนวน 18 แห่ง จำแนกประเภท หรือชนิดตามบัญชีท้ายกฎกระทรวง (พ.ศ. 2535)

แหล่งน้ำ

1. หนอง บึง จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 33 ไร่

2. คลอง ลำธาร ห้วย จำนวน 3 แห่ง ได้แก่

คลองบางโปรง

คลองขโมย

คลองหนองพลับ

การระบายน้ำ

1. พื้นที่น้ำท่วมถึง คิดเป็นร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมด

2. ระยะเวลาเฉลี่ยที่น้ำท่วมขังนานที่สุด 15 วัน ประมาณช่วงเดือน กรกฎาคม - ตุลาคม

3. เครื่องสูบน้ำ แบบหาลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 3.5 นิ้ว จำนวน 1 เครื่อง

4. เครื่องสูบน้ำ แบบพญานาค จำนวน 6 เครื่อง

น้ำเสีย

1. ปริมาณน้ำเสีย 20,000 ลิตร/ วัน

2. ระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้ (ระบบ) - รวม - แห่ง

3. น้ำเสียที่บำบัดได้ จำนวน - ลบ.ม./ วัน

ขยะ

ปริมาณขยะ 43 ตัน/ วัน

ถนนที่รับผิดชอบ จำนวน 85 สาย

จำแนกตามลักษณะ

1. คสล.จำนวน 57 สาย ความยาวรวม จำนวน 40.9 กิโลเมตร

2. ลาดยาง จำนวน 25 สาย ความยาวรวม จำนวน 12.75 กิโลเมตร

3. อื่น ๆ จำนวน 3 สาย ความยาวรวม จำนวน 6 กิโลเมตร

ทำเทียบเรือ จำนวน 4 แห่ง ประกอบด้วย

1. ทำเทียบเรือชอยเสถียรวาริ สถานที่ตั้ง หมู่ที่ 1 ตำบลอ่างศิลา
2. ทำเทียบเรือชอยเสถียรวาริ สถานที่ตั้ง หมู่ที่ 1 ตำบลอ่างศิลา
3. ทำเทียบเรือสะพานปลาอ่างศิลา สถานที่ตั้ง หมู่ที่ 4 ตำบลอ่างศิลา
4. ทำเทียบเรือวัดโกมุทร์दनาราม สถานที่ตั้ง หมู่ที่ 5 ตำบลอ่างศิลา
5. ทำเทียบเรือศาลาคูณปลื้ม สถานที่ตั้ง หมู่ที่ 5 ตำบลอ่างศิลา

การประปา

จำนวนครัวเรือนที่ใช้น้ำประปา จำนวน 15,800 ครัวเรือน อยู่ในความรับผิดชอบของการประปาชลบุรี และการประปาเขต 1 ชลบุรี โดยเทศบาลเมืองอ่างศิลาจัดตั้งงบประมาณในการวางท่อประปาเองและมอบให้เป็นทรัพย์สินของการประปาชลบุรีเพื่อดูแลรักษาต่อไป ปัจจุบันมีการวางท่อประปาคิดเป็นร้อยละ 99 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

ไฟฟ้า

จำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้า จำนวน 15,800 ครัวเรือน อยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าชลบุรี และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคบางแสน โดยเทศบาลเมืองอ่างศิลาจัดตั้งงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะเอง ซึ่งในปัจจุบันมีไฟฟ้าสาธารณะคิดเป็นร้อยละ 99 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

การสื่อสาร

ประกอบด้วยไปรษณีย์โทรเลขและโทรศัพท์ในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา ปัจจุบันการโทรศัพท์อยู่ในความรับผิดชอบของชุมสายโทรศัพท์บางแสน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ส่วนการไปรษณีย์โทรเลขยังไม่มีที่ทำการในเขตเทศบาล

1. โทรศัพท์ส่วนบุคคลในพื้นที่ 7,856 เลขหมาย
2. โทรศัพท์สาธารณะในพื้นที่ 48 เลขหมาย
3. จำนวนชุมสายโทรศัพท์ในพื้นที่ 2 ชุมสาย
4. ระบบเสียงตามสาย/หอกระจายข่าว 20 แห่งให้บริการครอบคลุมร้อยละ 80 ของพื้นที่
5. หน่วยงานที่มีข่ายวิทยุสื่อสารในพื้นที่ 2 แห่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยของ คมกฤษ บุญทศ (2557) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตำรวจฝ่ายสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ตำรวจฝ่ายสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา 18 สถานี จำนวน 51 คนระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตำรวจฝ่ายสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวมอยู่ในระดับมีการปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมีการปฏิบัติมากที่สุด 3 ประเด็น ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ประเด็นที่ 10 ท่านปฏิบัติหน้าที่ถวายความปลอดภัยแด่องค์พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ ประเด็นที่ 3 ท่านปกปิดและให้ความคุ้มครองแหล่งข่าวโดยเคร่งครัดและประเด็นที่ 17 ท่านปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

งานวิจัยของ จันทนา คงอริษะทรัพย์ (2557) เรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองสนั่นรักษ์ อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ คณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสนั่นรักษ์จำนวน 210 คน ผลการวิจัยพบว่ามีบทบาทโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยมีบทบาทในการเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน รองลงมา คือ มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความสำนึกและร่วมใจกันพัฒนา สภาพปัญหาในการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชนของเทศบาลเมืองสนั่นรักษ์ฯ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาในด้านงบประมาณ ในการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง การประชาสัมพันธ์โครงการของคณะกรรมการชุมชนไม่ทั่วถึงเช่น ขาดงบประมาณในการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับขาดความถูกต้องและล่าช้า ประชาชนในชุมชนขาดการให้ความสำคัญในการออกประชาคม คณะกรรมการชุมชนไม่เข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่ของตนเอง ขาดการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

งานวิจัยของ สหัทธยา ถึงรัตน์ (2556) เรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขจำนวน 220 คน การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ในภาพรวม พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับปฏิบัติค่อนข้างมาก ซึ่งอาจเกิดจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นส่วนหนึ่งในการเข้าร่วมกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ภายในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา ทำให้รับรู้ปัญหาเกี่ยวกับสาธารณสุขภายในเขตพื้นที่เป็นอย่างดี และเจ้าหน้าที่ก็มีการชี้แจงหน้าที่การปฏิบัติงานให้ทราบทุกเดือน อีกทั้งยังมีแรงจูงใจในการ

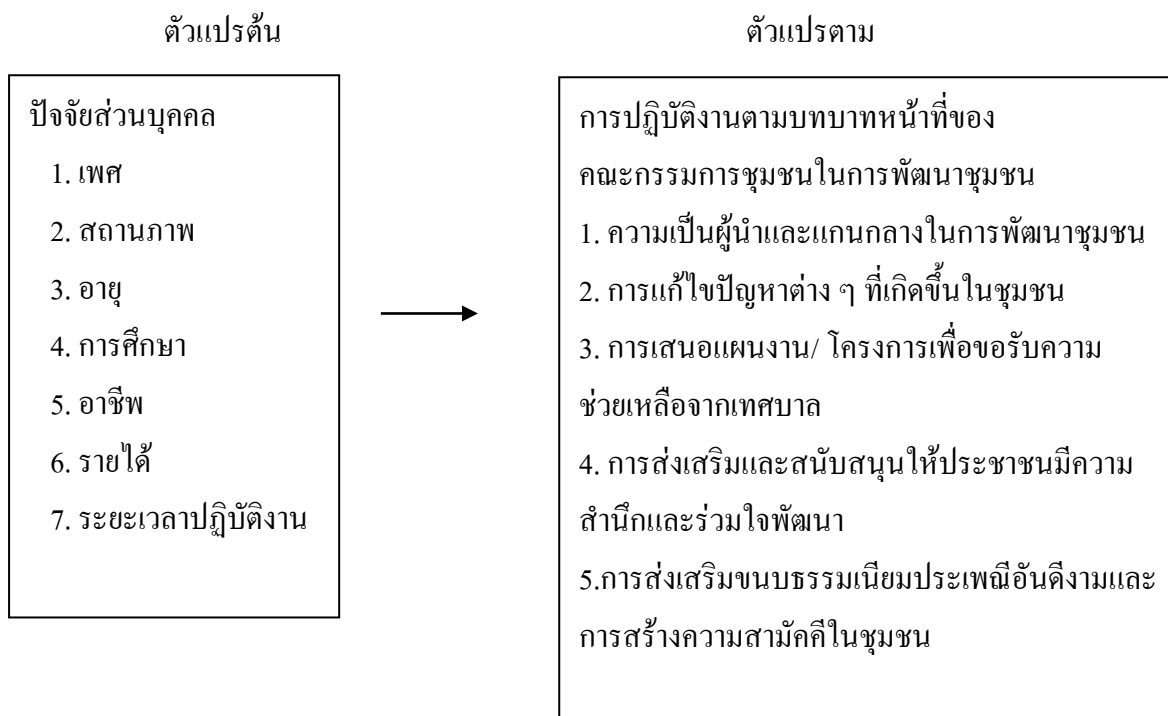
ปฏิบัติงาน ในเรื่องเงินเดือนตอบแทนเดือนละ 600 บาท จึงเป็นแรงกระตุ้นให้อาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับค่อนข้างมาก

งานวิจัยของ ธนาวรรณ ปานสุวรรณ (2553) เรื่อง การศึกษาบทบาทของคณะกรรมการ
ชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอสัตร์ราชา จังหวัดชลบุรี ตัวอย่างที่ใช้ใน
การวิจัยได้แก่ คณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จำนวน 63 คน ผลการวิจัย
พบว่า บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการส่งเสริม
ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามและสร้างความสามัคคีในชุมชน สำหรับการเสนอแผนงานหรือ
โครงการในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อยู่ในระดับกลาง ความต้องการความช่วยเหลืออยู่ในระดับกลาง
ในด้าน โครงสร้างพื้นฐานและการสร้างสภาพแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างครบ
วงจร

งานวิจัยของ อารีย์ ปิยชุลกุล (2551) เรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนา
ชุมชน เทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรีตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ คณะกรรมการชุมชนในเขต
เทศบาลเมืองบ้านบึง จำนวน 120 คน ผลการวิจัยพบว่า ในการรับรู้บทบาทคณะกรรมการชุมชน
ร้อยละ 96.70-99.20 รับรู้บทบาทหน้าที่ของกรรมการชุมชนทั้ง 5 บทบาท การปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้นำ
แกนกลางในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก และรายด้านมากเกือบทุกด้านยกเว้น การริเริ่ม
โครงการกิจกรรมใหม่เพื่อการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัญหาอุปสรรค ในการ
ปฏิบัติหน้าที่ คือ ปัญหาด้านความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน ด้านการบริหารจัดการของ
คณะกรรมการชุมชน ด้านการสนับสนุนจากภายนอก สำหรับแนวทางแก้ไข กรรมการชุมชนเน้น
ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งนี้เน้นการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและความสามัคคีใน
ชุมชน

สรุปจากงานวิจัยทั้งหมด พอสรุปได้ว่า มีปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาท
หน้าที่ของบุคคลทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน จึงได้นำมาวิเคราะห์และกำหนดตัวแปรใน
การศึกษาคั้งนี้คือ 1.ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ การศึกษา รายได้ ระยะเวลา
การปฏิบัติงาน และ 2.ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ได้แก่ การรับรู้บทบาทหน้าที่ ภาวะผู้นำ
ความสามารถในการบริหารจัดการและการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อยู่อาศัยบริเวณเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา จำนวน 115,929 คน (เทศบาลเมืองอ่างศิลา, 2559) ซึ่งมีขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ คณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองอ่างศิลา จำนวน 20 ชุมชน ๆ ละ 12 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง กรณีที่ทราบประชากรแน่นอนจะใช้วิธีการหาขนาดตัวอย่างในการวิจัย (Yamane, 1973 อ้างถึงใน ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง, 2556, หน้า 167)

$$\begin{aligned} \text{สูตร} \quad n &= \frac{N}{1 + (Ne^2)} \\ n &= \frac{240}{1 + (240 * 0.0025)} \\ n &= 150 \end{aligned}$$

เมื่อ n คือ จำนวนตัวอย่าง หรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N คือ จำนวนหน่วยทั้งหมด/ ขนาดของประชากรซึ่งเท่ากับ 240 คน
 e คือ ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (Sampling error) ที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ ในที่นี้จะกำหนดเท่ากับ +/- 0.05 ภายใต้ความเชื่อมั่น 95%

ดังนั้นจึงควรใช้จำนวนตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ประมาณ 150 คน จึงจะยอมรับได้

การสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม โดยวิธีการแจกแบบสอบถามแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จำนวน 20 ชุมชน รวม 160 คน อยู่อาศัยใน เขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามเกี่ยวกับ แบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นลักษณะแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาชุมชน โดยแบ่งระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทเป็น 5 ระดับ ดังนี้

(ไพฑูริย์ โพธิสว่าง, 2556, หน้า 134)

ปฏิบัติบทบาทในการพัฒนาชุมชนในระดับมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
ปฏิบัติบทบาทในการพัฒนาชุมชนในระดับมาก	ให้ 4 คะแนน
ปฏิบัติบทบาทในการพัฒนาชุมชนในระดับปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ปฏิบัติบทบาทในการพัฒนาชุมชนในระดับน้อย	ให้ 2 คะแนน
ปฏิบัติบทบาทในการพัฒนาชุมชนในระดับน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย กำหนดนิยาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน และตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่า IOC จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์

4. นำแบบสอบถามไปทดสอบการใช้ (Try out) กับกลุ่มซึ่งไม่ใช่ตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่งเป็นคณะกรรมการชุมชนของเทศบาลตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alphacoefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองให้กับคณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองอ่างศิลาจำนวน 160 ชุด แบบสุ่มอย่างง่าย
2. เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาผู้ศึกษาจะทำการตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามกรณีแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ครบถ้วนต้องแจ้งผู้ตอบแบบสอบถามให้แก้ไขทันที
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาผู้ศึกษาทำการลงรหัสแล้วนำข้อมูลมาบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยแบ่งการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์บทบาทในการพัฒนาชุมชน ความต้องการความช่วยเหลือจากเทศบาล ด้วยสถิติค่า ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
3. เปรียบเทียบคณะกรรมการชุมชนในการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนจำแนกตามตัวแปร เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน วิเคราะห์โดยการทดสอบค่า (t-Test) และค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการหาค่าเฉลี่ยของคำตอบแบบสอบถามโดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้ (ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง, 2556, หน้า 256)

4.21 - 5.00	หมายถึง	มีบทบาทมากที่สุด
3.41 - 4.20	หมายถึง	มีบทบาทมาก

2.61 - 3.40	หมายถึง	มีบทบาทปานกลาง
1.81 - 2.60	หมายถึง	มีบทบาทน้อย
1.00 - 1.80	หมายถึง	มีบทบาทน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไปและตัวแปรอื่น ๆ ของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ค่าสถิติ เช่น การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)
3. การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาอาชีพ ระดับรายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการปฏิบัติงาน การทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเพศ ทดสอบด้วยสถิติ t-Test (Independent) กลุ่มอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ต่อเดือน ระยะเวลาการปฏิบัติงาน (มากกว่าสองตัวแปร) โดยใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way Analysis of variance) หรือ F-test หากมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจะทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของแอลเอสดี (LSD: Least significant difference)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองอ่างศิลาจำนวน 160 คน โดยได้นำเสนอผลการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากร

ตอนที่ 2 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน

จำแนกตามตัวแปร เพศ สถานภาพ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนและระยะเวลาการปฏิบัติงาน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวน
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
F	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณา F-distribution
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean squares)
df	แทน	ระดับชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
Sig.	แทน	ค่าความน่าจะเป็นสำหรับบอกล้นทางสถิติ
*	แทน	ค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากร

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	60	37.50
หญิง	100	62.50
รวม	160	100.0

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชากรพบว่า กรรมการชุมชนที่ศึกษาเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 62.50 เพศชายคิดเป็นร้อยละ 37.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามสถานภาพ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	22	13.80
สมรส	109	68.10
หม้าย/ หย่าร้าง/ แยกกันอยู่	29	18.10
รวม	160	100

จากตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชากรด้านสถานภาพพบว่า กรรมการชุมชนที่ศึกษาส่วนใหญ่สมรส คิดเป็นร้อยละ 68.10 รองลงมาหม้าย/หย่าร้าง/ แยกกันอยู่ร้อยละ 18.10 และโสด คิดเป็นร้อยละ 13.80 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามอายุ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	4	2.50
31 - 40 ปี	14	8.80
41 - 45 ปี	59	36.90
ตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป	83	51.90
รวม	160	100

จากตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชากรด้านอายุพบว่า กรรมการชุมชนที่ศึกษาส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 51.90 อายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.90 อายุ 31.40 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.80 และอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	43	26.90
มัธยมศึกษาตอนต้น	33	26.90
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	37	23.10
อนุปริญญา/ ปวส.	17	10.60
ปริญญาตรี	29	18.10
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.60
รวม	160	100

จากตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชากรด้านการศึกษาพบว่า กรรมการชุมชนที่ศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 26.90 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 23.10 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคิดเป็นร้อยละ 26.90 ระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 18.10 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. คิดเป็นร้อยละ 10.60 และจบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 0.60

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	12	7.50
พนักงานบริษัทเอกชน	8	5.00
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	87	54.40
รับจ้างทั่วไป	29	18.10
อื่น ๆ	24	15.00
รวม	160	100

จากตารางที่ 5 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชากรด้านอาชีพพบว่ากรรมการชุมชนที่ศึกษาส่วนใหญ่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 54.40 อาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 18.10 อาชีพอื่น ๆ (แม่บ้านอาสาสมัคร) คิดเป็นร้อยละ 15.00 อาชีพรับราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 7.50 และอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนคิดเป็นร้อยละ 5.00

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามรายได้

อายุงาน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000 บาท	55	34.40
10,000 – 20,000 บาท	61	38.10
20,001 – 30,000 บาท	30	18.80
30,001 บาทขึ้นไป	14	8.80
รวม	160	100

จากตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชากรด้านรายได้ต่อเดือนพบว่ากรรมการชุมชนที่ศึกษาส่วนใหญ่มีรายได้ 10,000 – 20,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.10 รองลงมามีรายได้ น้อยกว่า 10,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 34.40 รายได้ 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.80 และ รายได้ 30,001 บาทขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 8.80 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน	จำนวน	ร้อยละ
1 - 4 ปี	35	21.90
5 - 8 ปี	47	29.40
9 - 12 ปี	28	17.50
12 ขึ้นไป	50	31.30
รวม	160	100

จากตารางที่ 7 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชากรด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงานพบว่า กรรมการชุมชนที่ศึกษาส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 12 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 31.30 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 5-8 ปีคิดเป็นร้อยละ 29.40 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 1-4 ปีคิดเป็นร้อยละ 21.90 และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 9 - 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.50

ตอนที่ 2 การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 8 การปฏิบัติงานบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน

การปฏิบัติงานบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการชุมชนใน การพัฒนาชุมชน	$\bar{X}$	SD	ระดับความเชื่อมั่น	
			ระดับ	ลำดับที่
1.บทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนและ คณะกรรมการชุมชน	3.95	.74	มาก	2
2.บทบาทของคณะกรรมการชุมชน ในการสำรวจ คั่นหาวิเคราะห์ วางแผนและแก้ไขปัญหาชุมชน	3.89	.78	มาก	3
3.บทบาทในการนำเสนอแผนงาน โครงการ เพื่อขอรับความช่วยเหลือ จากเทศบาล	3.67	.76	มาก	5

ตารางที่ 8 (ต่อ)

การปฏิบัติงานบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการชุมชนใน การพัฒนาชุมชน	$\bar{X}$	SD	ระดับความเชื่อมั่น	
			ระดับ	ลำดับที่
4.บทบาทในการส่งเสริมและ สนับสนุนให้ประชาชนมีจิตสำนึก และร่วมใจพัฒนา	3.82	.68	มาก	4
5.บทบาทของคณะกรรมการชุมชน ในการส่งเสริมประเพณีอันดีงาม และสร้างความสามัคคีในชุมชน	3.98	.75	มาก	1
รวม	3.86	.62	มาก	-

จากตารางที่ 8 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนภาพรวมพบว่าคณะกรรมการชุมชนมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) โดยบทบาทในการส่งเสริมประเพณีอันดีงามและสร้างความสามัคคีในชุมชนอยู่ในลำดับมากเป็นที่ 1 ($\bar{X} = 3.98$) ลำดับรองลงมาคือการปฏิบัติงานตามบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน ($\bar{X} = 3.95$) ลำดับที่ 3 การปฏิบัติงานตามบทบาทในการในการสำรวจค้นหาวิเคราะห์ วางแผนและแก้ไขปัญหาชุมชน ($\bar{X} = 3.89$) และลำดับที่ 4 บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีจิตสำนึกและร่วมใจพัฒนา ($\bar{X} = 3.82$) และลำดับสุดท้ายบทบาทในการนำเสนอแผนงาน โครงการเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากเทศบาล ($\bar{X} = 3.67$)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ
ชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านการเป็นผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน

บทบาทในการเป็น ผู้นำชุมชนและ คณะกรรมการชุมชน	ระดับการปฏิบัติจริง					$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด				
1.ท่านมีบทบาทเป็น แกนนำในการพัฒนา ชุมชนของท่าน	1	6	42	69	42	3.91	.85	มาก	3
2.ท่านได้มีบทบาทใน การเป็นที่ปรึกษาหรือ สร้างความรู้ความเข้าใจ การพัฒนาชุมชนให้กับ ประชาชนในชุมชน	0.63	3.75	26.25	43.13	26.25	3.77	.90	มาก	4
3.ท่านได้ส่งเสริมและ สนับสนุนให้สมาชิก ชุมชนเข้าร่วมในการ พัฒนาชุมชนของ ตนเอง	0	4	40	70	46	3.99	.80	มาก	2
4.ท่านได้เข้าร่วม ประชุมคณะกรรมการ ชุมชนหรือการประชุม อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการ พัฒนาชุมชนตามที่นัด หมาย	0	4	36	51	69	4.16	.85	มาก	1
รวม		(2.50)	(25.00)	(43.75)	(28.75)				
		(2.50)	(22.50)	(31.88)	(43.13)				
						3.95	.74	มาก	

จากตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
คณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนและคณะกรรมการ
ชุมชนพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, $SD = .74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อตามลำดับพบว่าการ

ปฏิบัติงานตามบทบาทการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการชุมชนหรือการประชุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามที่นัดหมายมากที่สุด ($\bar{X} = 4.16$, $SD = .85$) รองลงมาคือการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ($\bar{X} = 3.99$, $SD = .80$) รองลงมาคือการปฏิบัติงานตามบทบาทเป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.91$, $SD = .85$) รองลงมาคือการปฏิบัติงานตามบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาหรือสร้างความรู้ความเข้าใจการพัฒนาชุมชนให้กับประชาชนในชุมชน ($\bar{X} = 3.77$, $SD = .90$)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ

คณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านการสำรวจ ค้นหาวิเคราะห์ วางแผนและ
แก้ไขปัญหาชุมชน

บทบาทของ	ระดับการปฏิบัติจริง					$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ลำดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด				
คณะกรรมการชุมชนในการสำรวจ ค้นหาวิเคราะห์ วางแผนและแก้ไขปัญหาชุมชน									
1.ท่านได้สำรวจปัญหาค้นหาสาเหตุของปัญหาในชุมชน	1 (0.63)	3 (1.88)	41 (25.6)	73 (45.63)	42 (26.25)	3.95	.80	มาก	1
2.ท่านได้มีบทบาทในการนำปัญหามาวิเคราะห์วางแผนในชุมชน	1 (0.63)	5 (3.13)	51 (31.88)	63 (39.38)	40 (25.00)	3.85	.85	มาก	4
3.ท่านได้มีบทบาทในการดำเนินการแก้ไขปัญหของชุมชน	1 (0.63)	4 (2.50)	44 (27.50)	70 (43.75)	41 (25.63)	3.91	.82	มาก	2
4.ท่านได้มีบทบาทในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชุมชน	2 (1.25)	6 (3.75)	48 (30.00)	58 (36.25)	46 (28.75)	3.88	.91	มาก	3
รวม						3.89	.78	มาก	

จากตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการสำรวจ ค้นหาวิเคราะห์ วางแผนและแก้ไขปัญหาชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, $SD = .78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับพบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทสำรวจปัญหา ค้นหาสาเหตุของปัญหาในชุมชน ($\bar{X} = 3.95$, $SD = .80$) รองลงมาคือการปฏิบัติงานตามบทบาทการดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชน ($\bar{X} = 3.91$, $SD = .82$) รองลงมาคือการปฏิบัติงานตามบทบาทการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น

ในชุมชน ($\bar{X} = 3.88, SD = .91$) รองลงมาคือ การปฏิบัติงานตามบทบาทการนำปัญหาวิเคราะห์
วางแผนในชุมชน ($\bar{X} = 3.85, SD = .85$)

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
คณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านการนำเสนอแผนงาน โครงการ เพื่อขอรับ
ความช่วยเหลือจากเทศบาล

บทบาทในการนำเสนอ แผนงาน โครงการ เพื่อ ขอรับความช่วยเหลือ จากเทศบาล	ระดับการปฏิบัติการจริง					$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด				
1. ท่านได้ร่วมเสนอ โครงการ/แผนงานเพื่อ ขอรับการสนับสนุนจาก เทศบาล/หน่วยงาน ภายนอก	1 (0.63)	9 (5.63)	54 (33.75)	59 (36.88)	37 (23.13)	3.76	.89	มาก	1
2. ท่านร่วมในการชี้แจง หรือดำเนินการอื่น ๆ เพื่อ ขอให้เทศบาลให้การ สนับสนุนโครงการพัฒนา ชุมชนต่าง ๆ	1 (0.63)	6 (3.75)	58 (36.25)	63 (39.38)	32 (20.00)	3.74	.84	มาก	2
3. ท่านได้ติดตามผลว่า โครงการพัฒนาชุมชนของ ท่านได้รับความเห็นชอบ จากเทศบาล/หน่วยงาน ภายนอก	0	9 (5.63)	62 (33.75)	61 (38.13)	28 (17.50)	3.68	.82	มาก	3
4. ท่านได้มีการประเมินผล งานโครงการที่ขอรับการ สนับสนุน	0	23 (14.38)	54 (33.75)	63 (39.38)	20 (12.50)	3.50	.89	มาก	4
รวม						3.67	.76	มาก	

จากตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านการนำเสนอแผนงาน โครงการ เพื่อขอรับความช่วยเหลือจากเทศบาล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67, SD = .76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับ พบว่าการปฏิบัติงานตามบทบาทการเสนอโครงการ/แผนงานเพื่อขอรับการสนับสนุนจากเทศบาล/หน่วยงานภายนอก ($\bar{X} = 3.76, SD = .89$) รองลงมาคือการปฏิบัติงานตามบทบาทร่วมในการชี้แจงหรือดำเนินการอื่น ๆ เพื่อขอให้เทศบาลให้การสนับสนุนโครงการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.74, SD = .84$) รองลงมาคือการปฏิบัติงานตามบทบาทการติดตามผลว่าโครงการพัฒนาชุมชนของท่านได้รับความเห็นชอบจากเทศบาล/หน่วยงานภายนอก ($\bar{X} = 3.68, SD = .82$) รองลงมาคือการปฏิบัติงานตามบทบาทการประเมินผลงานโครงการที่ขอรับการสนับสนุน ($\bar{X} = 3.50, SD = .89$)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ

คณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมี
จิตสำนึกและร่วมใจพัฒนา

บทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุนให้ ประชาชนมีจิตสำนึก และร่วมใจพัฒนา	ระดับการปฏิบัติการจริง					$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด				
1.ท่านได้มีส่วนร่วมใน กิจกรรมเพื่อสร้าง จิตสำนึกแก่ประชาชน ในการร่วมมือกัน พัฒนาชุมชน	1 (0.63)	7 (4.38)	44 (27.50)	74 (46.25)	34 (21.25)	3.83	.83	มาก	2
2.ท่านได้มีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมปลูก จิตสำนึกให้ประชาชน ในชุมชนรักชุมชนของ ตนเอง	0	3 (1.88)	48 (30.00)	81 (50.63)	28 (17.50)	3.84	.72	มาก	1
3.ท่านได้เผยแพร่ ความคิดเกี่ยวกับการ พัฒนาชุมชนเพื่อให้ สมาชิกในชุมชนเข้าใจ และตระหนักในความ รับผิดชอบที่มีต่อ ชุมชน	0	4 (2.50)	49 (30.63)	82 (51.25)	25 (15.63)	3.80	.72	มาก	3
4.ท่านช่วยกระตุ้นและ ชักชวนสมาชิกชุมชน ให้เข้าร่วมกิจกรรม พัฒนาชุมชน	0	4 (2.50)	49 (30.63)	76 (47.50)	31 (19.38)	3.84	.76	มาก	1
รวม						3.82	.68	มาก	

จากตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีจิตสำนึกและร่วมใจพัฒนาระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, $SD = .68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับพบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในชุมชนรักชุมชนของตนเองและกระตุ้นและชักชวนสมาชิกชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนมีระดับเท่ากัน ($\bar{X} = 3.84$, $SD = .76$) รองลงมาคือการปฏิบัติงานตามบทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในการร่วมมือกันพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.83$, $SD = .83$) รองลงมาคือการปฏิบัติงานตามบทบาทการเผยแพร่ความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเพื่อให้สมาชิกในชุมชนเข้าใจและตระหนักในความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชน ($\bar{X} = 3.80$, $SD = .72$)

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ

คณะกรรมการ ชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านการส่งเสริมประเพณีอันดีงามและสร้าง
ความสามัคคีในชุมชน

บทบาทของ	ระดับการปฏิบัติการจริง					$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด				
คณะกรรมการชุมชน ในการส่งเสริม ประเพณีอันดีงามและ สร้างความสามัคคีใน ชุมชน	0	5	36	77	42	3.98	.78	มาก	3
		(3.13)	(22.50)	(48.13)	(26.25)				
1.ท่านได้มีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมส่งเสริม ประเพณีอันดีงามใน ชุมชน	0	4	37	78	41	3.98	.76	มาก	3
		(2.50)	(23.13)	(48.75)	(25.63)				
2.ท่านได้มีส่วนร่วมใน กิจกรรมสร้างความ สามัคคีในชุมชน	0	5	36	73	46	4.00	.80	มาก	1
		(3.13)	(22.50)	(45.63)	(28.75)				
3.ท่านได้ชักชวน/ กระตุ้นสมาชิกชุมชน เข้าร่วมกิจกรรม ส่งเสริมประเพณีอันดี งามในชุมชน	0	5	39	69	47	3.99	.81	มาก	2
		(3.13)	(24.38)	(43.13)	(29.38)				
4.ท่านได้ชักชวน/ กระตุ้นสมาชิกชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมสร้าง ความสามัคคีในชุมชน									
รวม						3.98	.75	มาก	

จากตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านการส่งเสริมประเพณีอันดีงามและสร้างความ

สามัคคีในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, $SD = .75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับพบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมประเพณีอันดีงามและสร้างความสามัคคีในชุมชน ($\bar{X} = 4.00$, $SD = .80$) รองลงมาคือ การปฏิบัติงานตามบทบาทการชักชวน/กระตุ้นสมาชิกชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมสร้างความสามัคคีในชุมชน ($\bar{X} = 3.99$, $SD = .81$) รองลงมาคือ การปฏิบัติงานตามบทบาทที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีอันดีงามในชุมชนและส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างความสามัคคีในชุมชนในระดับที่เท่ากัน ($\bar{X} = 3.98$, $SD = .78$)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนจำแนกตาม ตัวแปร เพศ สถานภาพ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน

สมมติฐานที่ 1 คณะกรรมการชุมชนที่มีเพศแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	$\bar{X}$	SD	df	T	Sig.
ชาย	60	3.90	.57			
หญิง	100	3.84	.65			
รวม	160			158	0.58	0.18

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 14 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีเพศต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนที่ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานที่ 2 คณะกรรมการชุมชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน
จำแนกตามสถานภาพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	.29	2	.14	.37	.68
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	61.72	157	.39		
รวม	62.02	159			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 15 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีสถานภาพต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนที่ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานที่ 3 คณะกรรมการชุมชนที่มีอายุแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน
จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1.18	3	.39	1.01	.38
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	60.83	156	.39		
รวม	62.02	159			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 16 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีอายุต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนที่ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานที่ 4 คณะกรรมการชุมชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน จำแนกตามการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	3.59	5	.70	1.86	.10
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	58.48	154	.38		
รวม	62.02	159			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 17 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีการศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนที่ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานที่ 5 คณะกรรมการชุมชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1.78	4	.44	1.14	.33
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	60.24	155	.38		
รวม	62.02	159			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 18 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีอาชีพต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนที่ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานที่ 6 คณะกรรมการชุมชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	5.03	3	1.67	4.59	.00
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	56.99	156	0.36		
รวม	62.02	159			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 19 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เพื่อให้ทราบว่ากรปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันเป็นรายคู่ ดังนั้นจึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least significant difference: LSD) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปรากฏตามตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านรายได้ต่อเดือน

รายได้ ต่อเดือน	$\bar{X}$	น้อยกว่า	10,000-	20,001-	30,001
		10,000 (n=55)	20,000 (n=61)	30,000 บาท (n=30)	บาทขึ้นไป (n=14)
		3.74	3.80	3.99	4.36
น้อยกว่า10,000 บาท	3.74	-	-0.05	-0.24	-0.62*
10,000-20,000 บาท	3.80		-	-0.18	-0.56*
20,001-30,001 บาท	3.99			-	-0.37
30,001 บาทขึ้นไป	4.36				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 20 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนจำแนกตามรายได้ต่อเดือนพบว่า

1.คณะกรรมการชุมชนที่มีรายได้ต่อเดือน 30,001 บาท มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนมากกว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ย 0.62

2.คณะกรรมการชุมชนที่มีรายได้ต่อเดือน 30,001 บาท มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนมากกว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีรายได้ต่อเดือน 10,000 -20,000บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ย 0.56

สมมติฐานที่ 7 คณะกรรมการชุมชนที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

ตารางที่ 21 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน
จำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	3.275	3	1.09	2.89	.03
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	58.748	156	.377		
รวม	62.02	159			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 21 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เพื่อให้ทราบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันเป็นรายคู่ ดังนั้นจึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least significant difference: LSD) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปรากฏตามตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ระยะเวลา การปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	1-4 ปี (n=35)	5-8 ปี (n=47)	9-12 ปี (n=28)	12 ปีขึ้นไป (n=50)
		3.75	3.73	3.87	4.06
1-4 ปี	3.75	-	.02	-.11	-.30*
5-8 ปี	3.73		-	-.14	-.33*
9-12 ปี	3.87			-	-.19
12 ปีขึ้นไป	4.06				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 22 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนจำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติงานพบว่า

1. คณะกรรมการชุมชนที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 12 ปีขึ้นไป มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนมากกว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีระยะเวลาการปฏิบัติ 1-4 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ย 0.30

2. คณะกรรมการชุมชนที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 12 ปีขึ้นไป มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนมากกว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีระยะเวลาการปฏิบัติ 5-8 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ย 0.33

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 23 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ข้อค้นพบ
1. คณะกรรมการชุมชน ที่เพศแตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
2. คณะกรรมการชุมชน ที่สถานภาพแตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
3. คณะกรรมการชุมชนที่อายุแตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
4. คณะกรรมการชุมชนที่การศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
5. คณะกรรมการชุมชนที่อาชีพแตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
6. คณะกรรมการชุมชนที่รายได้แตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน	เป็นไปตามสมมติฐาน
7. คณะกรรมการชุมชนที่ระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน	เป็นไปตามสมมติฐาน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชุมชนและมีคณะกรรมการชุมชน โดยการรวมตัวของประชาชนในชุมชนและให้กำหนดรูปแบบของชุมชนเพื่อให้เหมาะสมกับการแก้ไขสภาพปัญหาของชุมชน จึงได้กำหนดจัดตั้งพื้นที่ให้เป็นชุมชน และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนตามระเบียบกรมการปกครองฯ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสาธารณะพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด และการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ คณะกรรมการชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้แบบสอบถามประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ คณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองอ่างศิลา จำนวน 160 คน และได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical package for the social sciences) โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากร พบว่าคณะกรรมการชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.50 เพศชายคิดเป็นร้อยละ 37.50 โดยส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 68.10 มีอายุตั้งแต่ 51 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 51.90 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.10 มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.40 มีรายได้ต่อเดือน 10,000 -20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.10 และระยะเวลาในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่ 12 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 31.30

2. การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนภาพรวม พบว่าคณะกรรมการชุมชนมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) โดยบทบาทในการส่งเสริมประเพณีอันดีงามและสร้างความสามัคคีในชุมชนอยู่ในลำดับมาก

เป็นที่ 1 ($\bar{X} = 3.98$) ลำดับรองลงมาคือการปฏิบัติงานตามบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน ($\bar{X} = 3.95$) ลำดับที่ 3 การปฏิบัติงานตามบทบาทในการในการสำรวจ คั่นหาวิเคราะห์ วางแผนและแก้ไขปัญหาชุมชน ($\bar{X} = 3.89$) และลำดับที่ 4 บทบาทในการในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีจิตสำนึกและร่วมใจพัฒนา ($\bar{X} = 3.82$) และลำดับสุดท้ายบทบาทในการนำเสนอแผนงาน โครงการ เพื่อขอรับความช่วยเหลือจากเทศบาล ($\bar{X} = 3.67$)

อภิปรายผล

1. การศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก รวม 5 ด้าน ลำดับแรกด้านบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการส่งเสริมประเพณีอันดีงามและสร้างความสามัคคีในชุมชนมีภาพรวมในระดับมาก รายด้านในระดับมากเกือบทุกด้าน ลำดับที่ 2 บทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านในระดับมากเกือบทุกด้าน ลำดับที่ 3 บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการสำรวจ คั่นหาวิเคราะห์ วางแผนและแก้ไขปัญหาชุมชนภาพรวมในระดับมาก รายด้านในระดับมากเกือบทุกด้าน ลำดับที่ 4 บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีจิตสำนึกและร่วมใจพัฒนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านในระดับมากเกือบทุกด้าน และลำดับที่ 5 บทบาทในการนำเสนอแผนงาน โครงการ เพื่อขอรับความช่วยเหลือจากเทศบาลอยู่ในลำดับสุดท้าย ซึ่งจากการสอบถามพบว่าคณะกรรมการที่เสนอโครงการ แผนงาน เพื่อขอความช่วยเหลือจากเทศบาลไม่ได้รับการบรรจุโครงการในแผนพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากเป็นการนำเสนอโครงการที่ไม่ได้ผ่านเวทีประชาคม หรือไม่ได้บรรจุโครงการในแผนชุมชน ทำให้ไม่มีงบประมาณรองรับในการจัดทำโครงการ และบางโครงการไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้การที่คณะกรรมการชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการจัดตั้งชุมชนย่อยตามหนังสือ ที่ มท 0413/ว1553 ลงวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2530 และตามระเบียบเทศบาลเมืองอ่างศิลาว่าด้วยการดำเนินงานชุมชนของเทศบาล พ.ศ. 2557 เพื่อให้การดำเนินงานของชุมชนย่อยในเขตเทศบาล เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามนโยบายของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ในการส่งเสริมให้ชุมชนต่าง ๆ ในเขตเทศบาลได้มีการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วม และมีบทบาทในการปกครอง ป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนของตน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และเพื่อประสาน ส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นกับเทศบาลในการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ ศรีบุญญา บรมัตต์ (2546) ที่ศึกษาเรื่องบทบาทของ

คณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าคณะกรรมการชุมชนมีการจัดกิจกรรมชุมชนอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ จันทนา คงอริยะทรัพย์ (2557) ศึกษาเรื่องบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองสนั่นรักษ์ อำเภอรัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่าคณะกรรมการชุมชนมีการจัดกิจกรรมชุมชนอยู่ในระดับปานกลางและสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุนันทา เฮ้ประ โคน(2555) ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลประ โคนชัย อำเภอ ประ โคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่าสภาพการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลประ โคนชัย อำเภอประ โคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของกรรมการชุมชนพบว่าโดยรวมมีระดับการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ยกเว้น ด้านการศึกษาศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีระดับการดำเนินงานมากและด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการศึกษาศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. การศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่ารายได้ต่อเดือนและระยะเวลาการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เนื่องจากคณะกรรมการชุมชนที่มีรายได้ต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไปมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนมากกว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสถานะทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากคณะกรรมการชุมชนเป็นตัวแทนที่คัดเลือกมาจากชุมชนไม่มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน และคณะกรรมการชุมชนที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานมากกว่า 12 ปีขึ้นไปมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มากกว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 5-8 ปี เนื่องจากประสบการณ์ความชำนาญในการปฏิบัติงานที่มีระยะเวลาที่มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภิสิทธิ์ บุญเกิด (2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยในเรื่องระยะเวลาการปฏิบัติงานมีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลบ้านสวนเนื่องจากผู้ที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่มากกว่าจะมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สหทัยา ถึงรัตน์ (2556) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา พบว่าการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายได้พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุข

ประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่มีรายได้ต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน โดยพบว่า ผู้ที่มีรายได้มากกว่า 10,001 บาทขึ้นไปปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้มากกว่าผู้ที่มีรายได้ 5,000-10,000 บาทและสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทนา คงอริษะทรัพย์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองสนั่นรักษ์ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานีผลการวิจัยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลของคณะกรรมการชุมชนที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองสนั่นรักษ์ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่ แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบในการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี ผู้ศึกษาได้นำไปจัดทำข้อเสนอแนะดังนี้
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน ควรมีการปรับปรุง ระเบียบ คำสั่ง หรือข้อบังคับในการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาชุมชนให้เป็นปัจจุบันทันกับเหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและสภาพทางเศรษฐกิจ

2. รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การศึกษารหรือสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตนเองอย่างเป็นรูปธรรม โดยไม่ให้เป็นที่ของหน่วยงานหรือ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแต่พึงตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนในชุมชนที่ต้องร่วมมือกัน

3. รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ ที่มีการศึกษา ความรู้ ความสามารถ ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี อายุไม่สูงมาก เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น เพื่อร่วมปฏิบัติหน้าที่กับผู้นำชุมชนเดิม เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานและแนวคิดใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการกำหนดแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน เช่น ค่าเดินทาง สวัสดิการ การมอบรางวัลผู้ปฏิบัติงานชุมชนดีเด่น เนื่องจากคณะกรรมการชุมชนถือว่าเป็นผู้ที่เข้ามาทำงานเป็นอาสาสมัครในชุมชนโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน

2. เทศบาลควรมีการจัดอบรมคณะกรรมการชุมชนที่ได้รับการเลือกตั้งครั้งแรกเพื่อชี้แจงการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และระเบียบที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งมีการทบทวนบทบาทการ

ปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนรายเดิมที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน การ
เพิ่มพูนทักษะในการปฏิบัติงาน เพื่อให้คณะกรรมการชุมชนเกิดความเข้าใจและนำความรู้ไปใช้ในการ
ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ
ชุมชนในการพัฒนาชุมชน เพื่อได้ทราบข้อมูลเชิงลึก

2. การศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนา
ชุมชน ในพื้นที่อื่น ๆ ว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อนำไปปรับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพใน
การปฏิบัติงาน

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2543). *ผลการดำเนินงานเทศบาลตำบล*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.
- โกวิท พวงงาม. (2548). *การปกครองท้องถิ่น ไทย*. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- คมกฤษ บุญทศ. (2557). *การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตำรวจฝ่ายสืบสวน ตำรวจภูธร จังหวัดฉะเชิงเทรา*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จันทนา คงอริษะทรัพย์. (2557). *บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน เทศบาลเมืองสนั่นรักษ์ อำเภอชัยบุรี จังหวัดปทุมธานี*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- ดาราดพร วงศ์ไทยเจริญ. (2549). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เทศบาลเมืองอ่างศิลา. (2557). *ระเบียบเทศบาลเมืองอ่างศิลาว่าด้วยการดำเนินงานชุมชนของเทศบาล*. ชลบุรี: เทศบาลเมืองอ่างศิลา.
- เทศบาลเมืองอ่างศิลา. (2559). *แผนพัฒนาสามปี (2560-2561)*. ชลบุรี: เทศบาลเมืองอ่างศิลา.
- ชนาวรรณ ปานสุวรรณ. (2553). *การศึกษายบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นำโชค วรศิลป์. (2560, 11 พฤษภาคม). สัมภาษณ์.
- พิเชษฐ ความจิงหาร. (2553). *ความคิดเห็นของประชาชนตำบลห้วยโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกเทศมนตรี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ไพฑูรย์ โพธิสว่าง. (2556). *การทำวิจัยทางสังคมศาสตร์: หลักการ วิธีปฏิบัติ สถิติและคอมพิวเตอร์*. ชลบุรี: คัมอิน.
- วรรณกร เกตุวงษา. (2560, 11 พฤษภาคม). สัมภาษณ์.
- ศรีัญญา บรมัตต์. (2546). *การศึกษายบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สหัทยา ถึงรัตน์. (2556). *การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). *การปกครองส่วนท้องถิ่นและอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น. (2557). *คณะกรรมการหมู่บ้านรากฐานของแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.
- สุนันทา เฮ่ประ โคน. (2555). *สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลประ โคนชัย อำเภอประ โคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อภิสิทธิ์ บุญเกิด. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลบ้านสวน จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อารีย์ ปิยชลกุล. (2551). *การศึกษามบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน เทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. New York: Harper Collins.
- Yamane, T. (1967). *An introductory analysis*. New York: Harper and Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน
กรณีศึกษาคณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ
 ชาย หญิง
2. สถานภาพ
 โสด สมรส หม้าย/หย่าร้าง/
 แยกกันอยู่
3. อายุ
 ต่ำกว่า 30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี
 ตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป
4. การศึกษา
 ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
 อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
5. อาชีพ
 รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน
 ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย รับจ้างทั่วไป
 อื่น ๆ ระบุ.....
6. รายได้ต่อเดือน
 น้อยกว่า 10,000 บาท 10,001 – 20,000 บาท
 20,001 – 30,000 บาท 30,001 บาทขึ้นไป
7. ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน
 1-4 ปี 5-8 ปี 9-12 ปี 12 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนมากน้อยเพียงใด

บทบาทในการพัฒนาชุมชน	ระดับการปฏิบัติจริง				
	5	4	3	2	1
1. บทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน					
1.1 ท่านมีบทบาทเป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชนของท่าน					
1.2 ท่านได้มีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาหรือสร้างความรู้ความเข้าใจการพัฒนาชุมชนให้กับประชาชนในชุมชน					
1.3 ท่านได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง					
1.4 ท่านได้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการชุมชนหรือการประชุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามที่นัดหมาย					
2. บทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน					
1.1 ท่านมีบทบาทเป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชนของท่าน					
1.2 ท่านได้มีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาหรือสร้างความรู้ความเข้าใจการพัฒนาชุมชนให้กับประชาชนในชุมชน					
1.3 ท่านได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง					
1.4 ท่านได้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการชุมชนหรือการประชุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามที่นัดหมาย					
3. บทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน					
1.1 ท่านมีบทบาทเป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชนของท่าน					
1.2 ท่านได้มีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาหรือสร้างความรู้ความเข้าใจการพัฒนาชุมชนให้กับประชาชนในชุมชน					
1.3 ท่านได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง					
1.4 ท่านได้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการชุมชนหรือการประชุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามที่นัดหมาย					

บทบาทในการพัฒนาชุมชน	ระดับการปฏิบัติจริง				
	5	4	3	2	1
4 บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีจิตสำนึกและร่วมใจพัฒนา 4.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในการร่วมมือกันพัฒนาชุมชน					
4.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในชุมชนรักชุมชนของตนเอง					
4.3 ท่านได้เผยแพร่ความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเพื่อให้สมาชิกในชุมชนเข้าใจและตระหนักในความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชน					
4.4 ท่านช่วยกระตุ้นและชักชวนสมาชิกชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน					
5. บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการส่งเสริมประเพณีอันดีงามและสร้างความสามัคคีในชุมชน 5.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีอันดีงาม ในชุมชน					
5.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างความสามัคคีในชุมชน					
5.3 ท่านได้ชักชวน/กระตุ้นสมาชิกชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประเพณีอันดีงามในชุมชน					
5.4 ท่านได้ชักชวน/กระตุ้นสมาชิกชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมสร้างความสามัคคีในชุมชน					

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข
ผลการทดสอบแบบสอบถาม

ผลการทดสอบความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ

แบบสอบถาม

งานวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน” เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2560

ประเด็นที่	ปัจจัยส่วนบุคคล	ความสอดคล้อง			IOC = $\sum R/n$
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
ต้องการวัด					
1. เพศ		3	0	0	1.0
2. สถานภาพ		3	0	0	1.0
3. อายุ		3	0	0	1.0
4. การศึกษา		3	0	0	1.0
5. อาชีพ		3	0	0	1.0
6. รายได้		3	0	0	1.0
7. ระยะเวลาการปฏิบัติงาน		3	0	0	1.0

แบบสอบถาม

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน

ประเด็นที่	ต้องการวัด	ข้อความ	ความสอดคล้อง			
			สอดคล้อง	ไม่ แน่ใจ	ไม่ สอดคล้อง	IOC = $\sum R/n$
1.บทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน						
		1.1 ท่านมีบทบาทเป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชนของท่าน	3	0	0	1.0
		1.2 ท่านได้มีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาหรือสร้างความรู้ความเข้าใจการพัฒนาชุมชนให้กับประชาชนในชุมชน	3	0	0	1.0
		1.3 ท่านได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง	3	0	0	1.0
		1.4 ท่านได้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการชุมชนหรือการประชุมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนตามที่นัดหมาย	3	0	0	1.0
2.บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการสำรวจ ค้นหาวิเคราะห์ วางแผน และการแก้ไขปัญหาในชุมชน						
		2.1 ท่านได้สำรวจปัญหา ค้นหาสาเหตุของปัญหาในชุมชน	3	0	0	1.0
		2.2 ท่านได้มีบทบาทในการนำปัญหามาวิเคราะห์วางแผนในชุมชน	3	0	0	1.0
		2.3 ท่านได้มีบทบาทในการดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชน	2	1	0	0.66
		2.4 ท่านได้มีบทบาทในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชุมชน	2	1	0	0.66
3.บทบาทการนำเสนอแผนงาน โครงการ เพื่อขอรับความช่วยเหลือ จากเทศบาล						
		3.1 ท่านได้ร่วมเสนอโครงการ/แผนงานเพื่อขอรับการสนับสนุนจากเทศบาล/หน่วยงานภายนอก	3	0	0	1.0
		3.2 ท่านร่วมในการชี้แจงหรือดำเนินการอื่น ๆ เพื่อขอให้เทศบาลให้การ สนับสนุนโครงการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ	3	0	0	1.0
		3.3 ท่านได้ติดตามผลว่าโครงการพัฒนาชุมชนของท่านได้รับความเห็นชอบจากเทศบาล/หน่วยงานภายนอก	3	0	0	1.0
		3.4 ท่านได้มีการประเมินผลงานโครงการที่ขอรับการสนับสนุน	3	0	0	1.0

ประเด็นที่		ความสอดคล้อง			IOC = $\sum R/n$
		สอดคล้อง	ไม่ แน่ใจ	ไม่ สอดคล้อง	
ต้องการวัด	ข้อความ				
4. บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีจิตสำนึกและ ร่วมใจพัฒนา					
4.1	ท่านได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนใน การร่วมมือกันพัฒนาชุมชน	3	0	0	1.0
4.2	ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้ ประชาชนในชุมชนรักชุมชนของตนเอง	3	0	0	1.0
4.3	ท่านได้เผยแพร่ความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเพื่อให้สมาชิก ในชุมชนเข้าใจและตระหนักในความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชน	3	0	0	1.0
4.4	ท่านช่วยกระตุ้นและชักชวนสมาชิกชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรม พัฒนาชุมชน	3	0	0	1.0
5. บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการส่งเสริมประเพณีอันดี งามและสร้างความสามัคคีในชุมชน					
5.1	ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีอันดีงาม ในชุมชน	3	0	0	1.0
5.2	ท่านได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างความสามัคคีในชุมชน	3	0	0	1.0
5.3	ท่านได้ชักชวน/กระตุ้นสมาชิกชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม ประเพณีอันดีงามในชุมชน	3	0	0	1.0
5.4	ท่านได้ชักชวน/กระตุ้นสมาชิกชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมสร้าง ความสามัคคีในชุมชน	3	0	0	1.0

Try out

ภาพรวม

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.977	20

1.บทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.857	4

2.บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการสำรวจ ค้นหาวิเคราะห์ วางแผนและการแก้ไขปัญหาในชุมชน

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.936	4

3.บทบาทในการนำเสนอแผนงาน โครงการ เพื่อขอรับความช่วยเหลือจากเทศบาล

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.939	4

4. บทบาทการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีจิตสำนึกและร่วมใจพัฒนา

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.929	4

5. บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการส่งเสริมประเพณีอันดีงามและสร้างความสามัคคีในชุมชน

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.939	4